Velkommen til seminar

Honne den 28.01.2026

Agenda

Tidspunkt	Tema	Foredragsholder
09:00-09:10	Velkommen	Gaute Nøkleholm og Mali Kristin Konttorp
09:10–10:00	Hvordan håndtere klimaendringen i skogforvaltningen?	Sverre Holm, Glommen Mjøsen Skog SA
10:00–10:15	Pause	
10:15–11:00	Praktisk innføring i bruk av relevante AI-verktøy	Henning Torgersen, Truls Trøan Aune, Martin Johnsen, BDO
11:00–11:15	Pause	
11:15–12:00	Praktisk innføring i bruk av relevante AI-verktøy (forts.)	Henning Torgersen, Truls Trøan Aune, Martin Johnsen, BDO
12:00–13:00	Lunsj	
13:00–13:45	Styreansvar og virksomhetsstyring, praktisk regnskapforståelse	Martin Johnsen og Alexander Hjelmtvedt, BDO
13:45–14:00	Pause	
14:00–14:45	Valgordning, bruksrett og andre allmenningsrettslige temaer	Jo Are Brænden, Advokatfirmat Thallaug ANS
14:45–15:00	Oppsummering og avslutning	Gaute Nøkleholm

© BDO

Hvordan håndtere klimautfordringene i skogforvaltningen?

Sverre Holm
Fagsjef skog

Glommen Mjøsen Skog

Krav til framtidsskogen

Tåle framtidens klimautfordringer og utnytter vekstpotensialet i et varmere klima.

Underbygger skogeierens strategi

Gir tømmerkvaliteter det er avsetning for i framtiden.

Gir framtidige eiere av eiendommen valgmuligheter i skogbehandlingen.

Ivaretar biologisk mangfold.

Har vi en klimautfordring skogbruket må ta hensyn til?

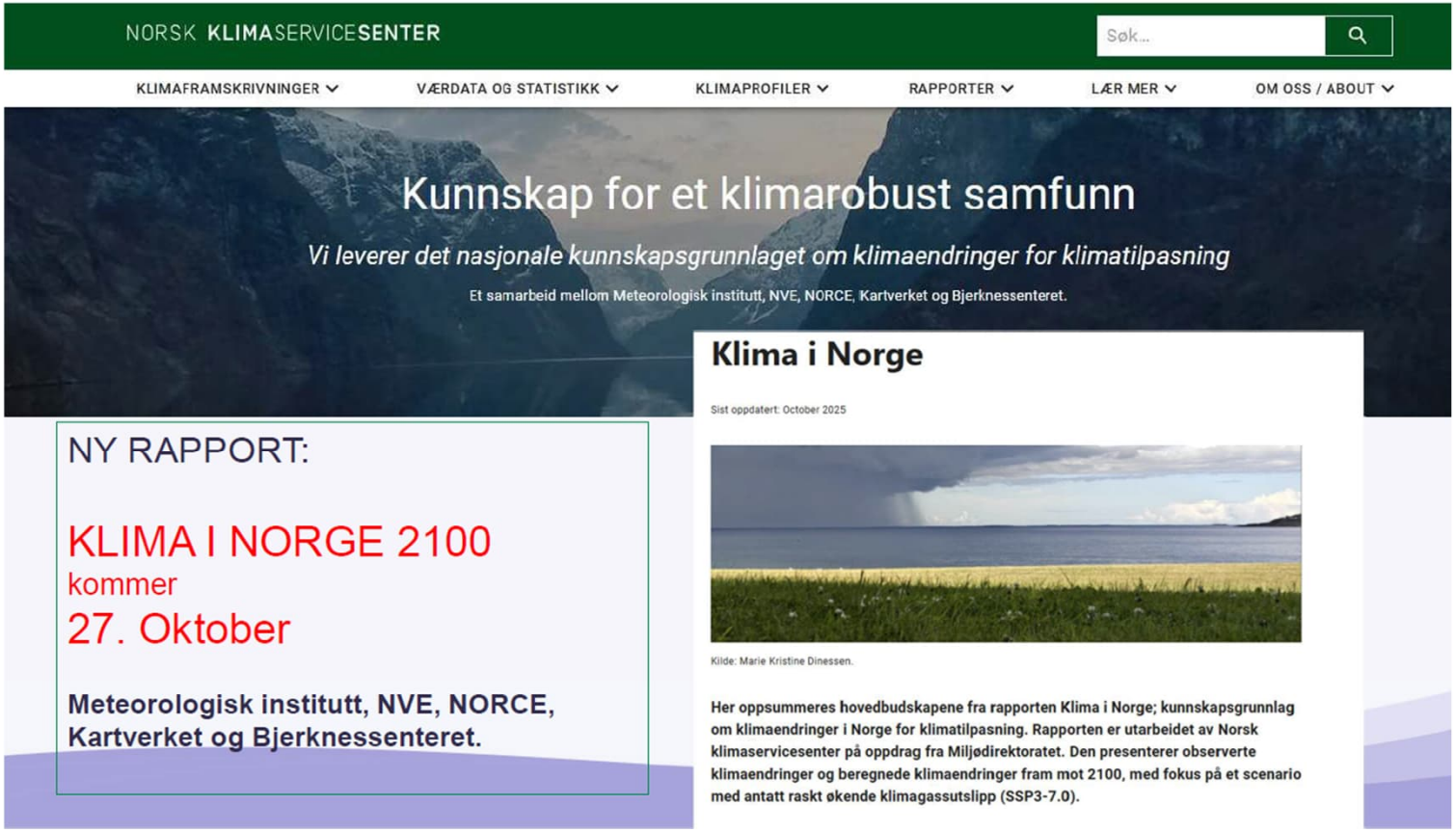

Klimaendringene og skogbruket i Innlandet

- Årsnedbøren ventes å øke med 15% fra perioden 1991-2020 til 2071-2100
- Våren: +18%, sommeren +11%, høsten +19%, vinteren +20%.
- Lavere markvannsinnhold 3 – 10%
- Tørkeperiodenes lengde øker opp til 10 dager
- Minimumstemperatur om vinteren: + 4 grader C høyere
- Vintersesongen reduseres med 50 døgn (døgnmiddel under 0)
- Vekstsesongens lengde øker med 40 døgn (døgnmiddel over 5 gr C)

© BDO

Forventet utvikling i egnede leveområder for gran i år 2100. NINA rapport 2024

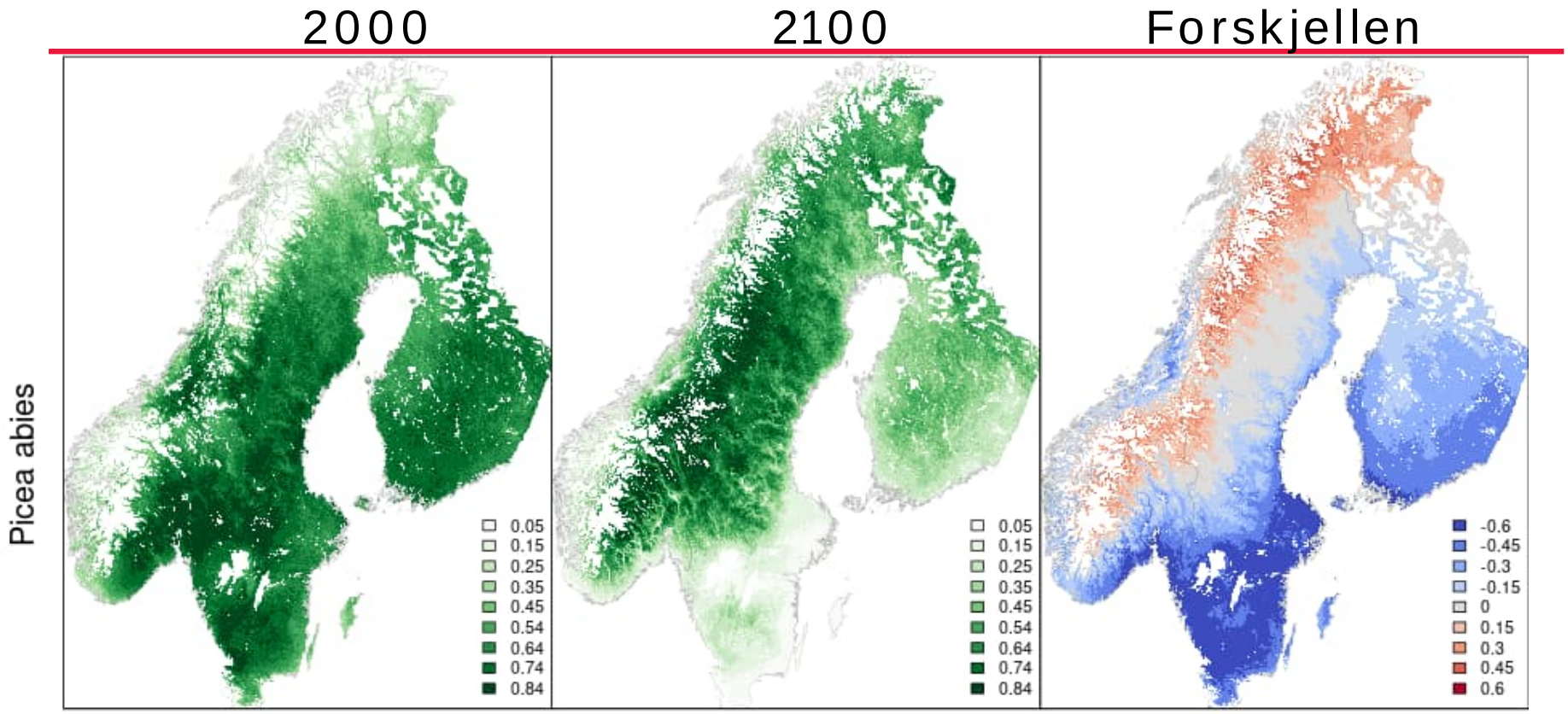

Kilde: Panzacchi m.fl. (2024).

© BDO

Ja, vi har klimautfordringer, men ingen klimakrise

Skogen er for «treg» til å tilpasse seg hyppige klimaendringer fordi:

- Den er kjønnsmoden først etter 20 – 40 år
- Den praktiserer tilfeldig bestøvning – kvaliteten blir gjennomsnittlig
- «Survival of the fittest» fungerer bare ved at trær dør.
- Den er lite mobil
- Den eies av veldig mange beslutningstakere, med svært ulike målsettinger

Produksjonsskogen trenger menneskelig bistand for å møte klimautfordringene. Men skogen overlever uansett.

Hvordan skape en produktiv framtidsskog?

Skogskjøtselen kan deles i tre «kategorier»

1. Skogen vi allerede har (h.kl.2 – 5)
2. Skogen vi skal etablere nå (h.kl. 1)
3. Skogen vi skal etablere i framtiden

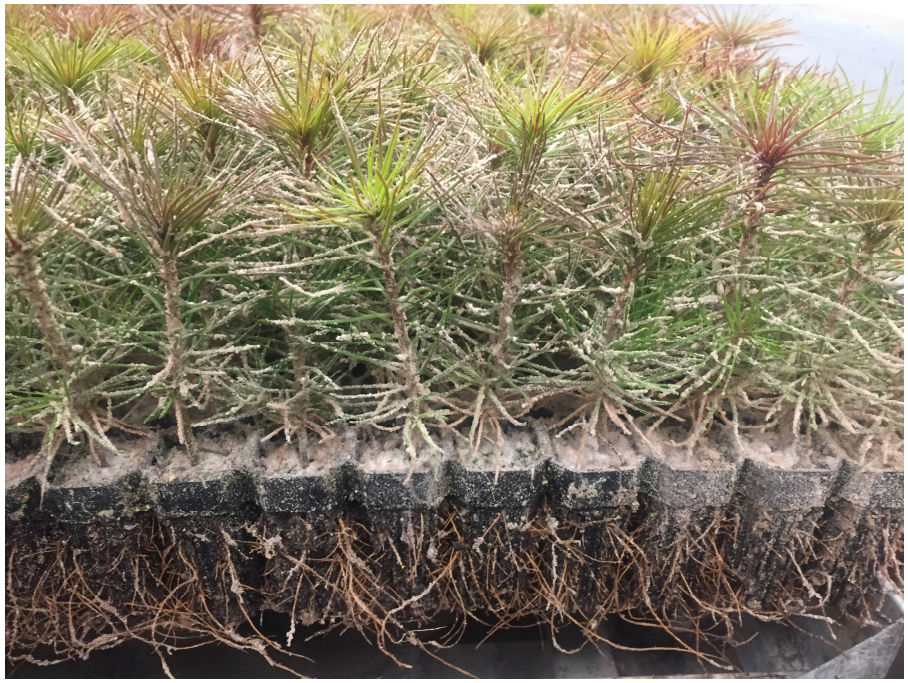

Skogen vi allerede har (h.kl. 2 – 5)

- Suppleringsplanting (naturlig foryngelse)
- Ungskogpleie
- Tynning, rotstopp.
- Sluttavvirkning av feilslått skogskjøtsel
- Sluttavvirkning av risikobestand

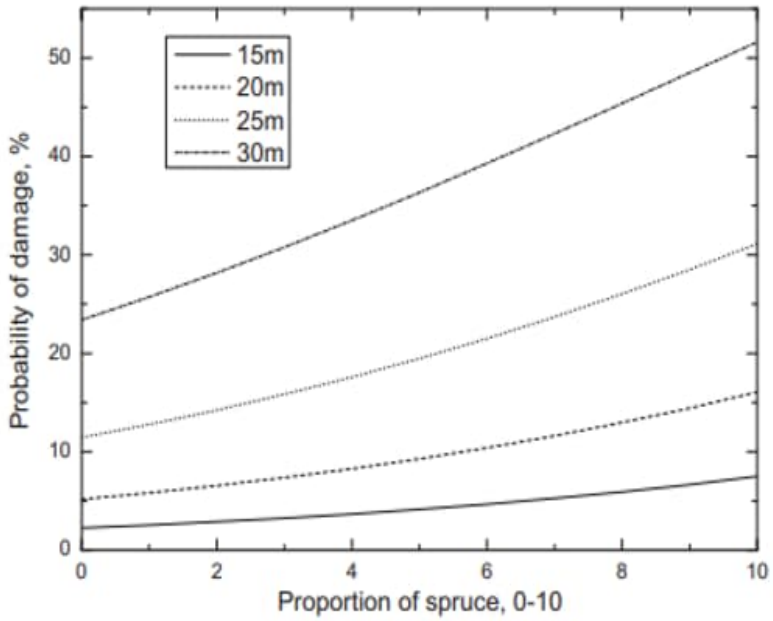

Fig. 3. The logistic relation between the probability of damage (%) as a function of proportion of Norway spruce (0–10), mean height (m), and proportion of Scots pine (0–10) (cf. Table 2c).

Skogen vi allerede har (h.kl. 2 – 5)
Ungskogpleie - voksestedtilpasset

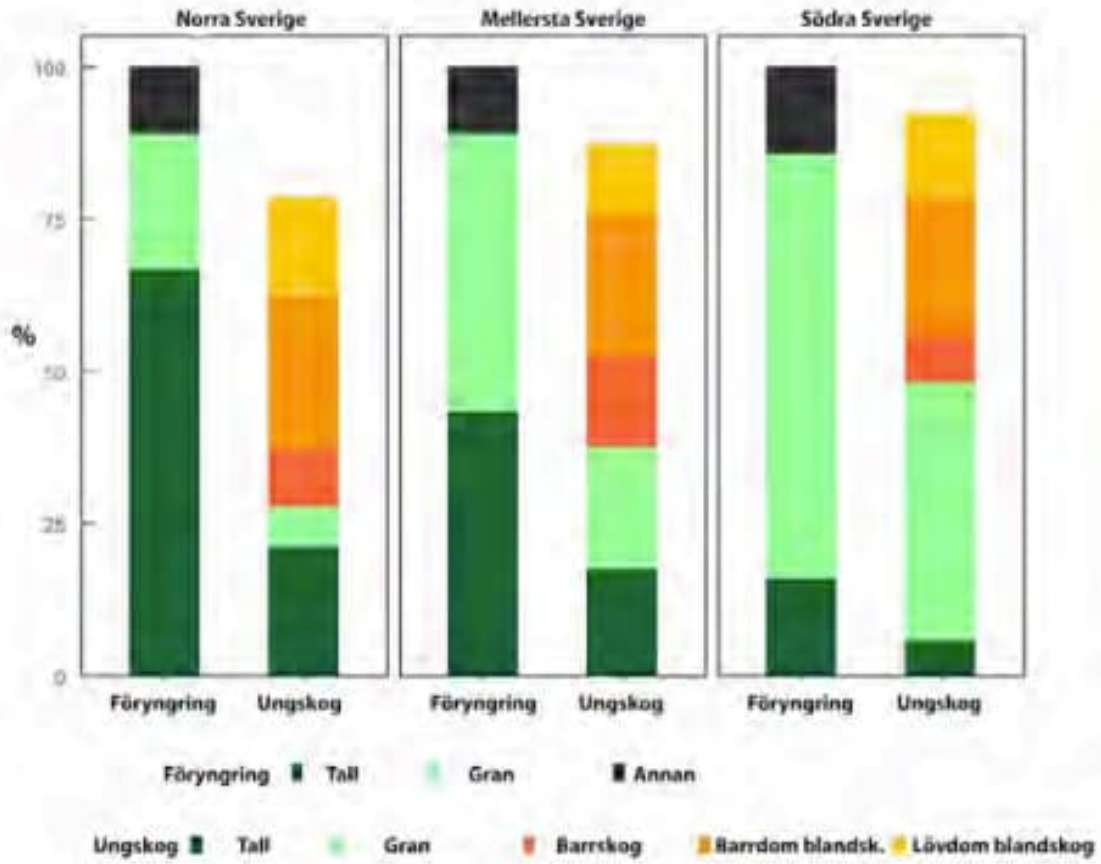

Figur 4. Trädslagssammansättning dels i föryngringarna, dels i ungskogarna. Andel (%) av arealen.

Mostarin Ara m.fl. SLU 2024

Skogen vi skal etablere nå (h.kl. 1)

Rett plante av rett treslag på rett sted, som er markberedt og grøftet ved behov.

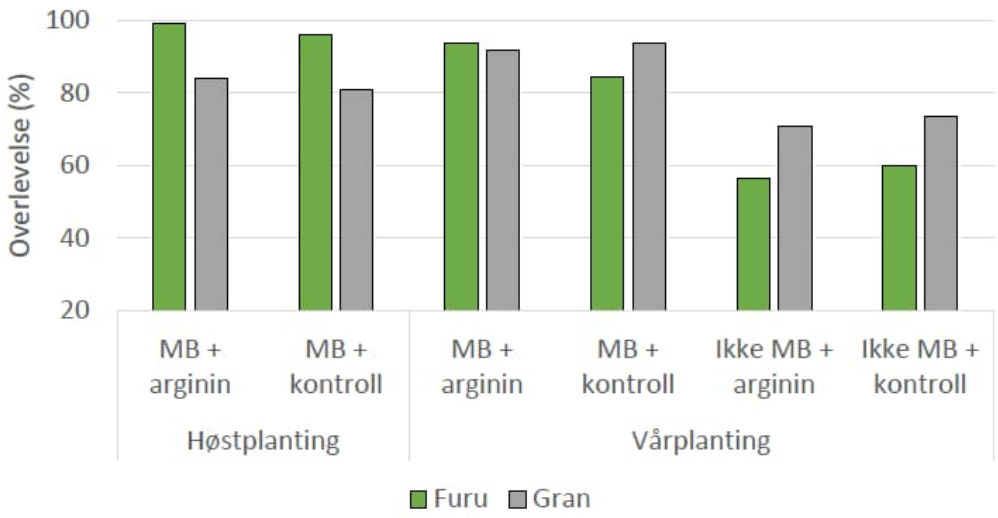

Figur 1. Overlevelse for furu- og granplanter etter tre vekstsesonger. Med og uten markberedning (MB) og arginingjødsel. Høstplanting (til v.) og vårplanting (til h.).

Glommen Mjøsen Skog

Markberedning og karbon

Mängden kol i ekosystemen

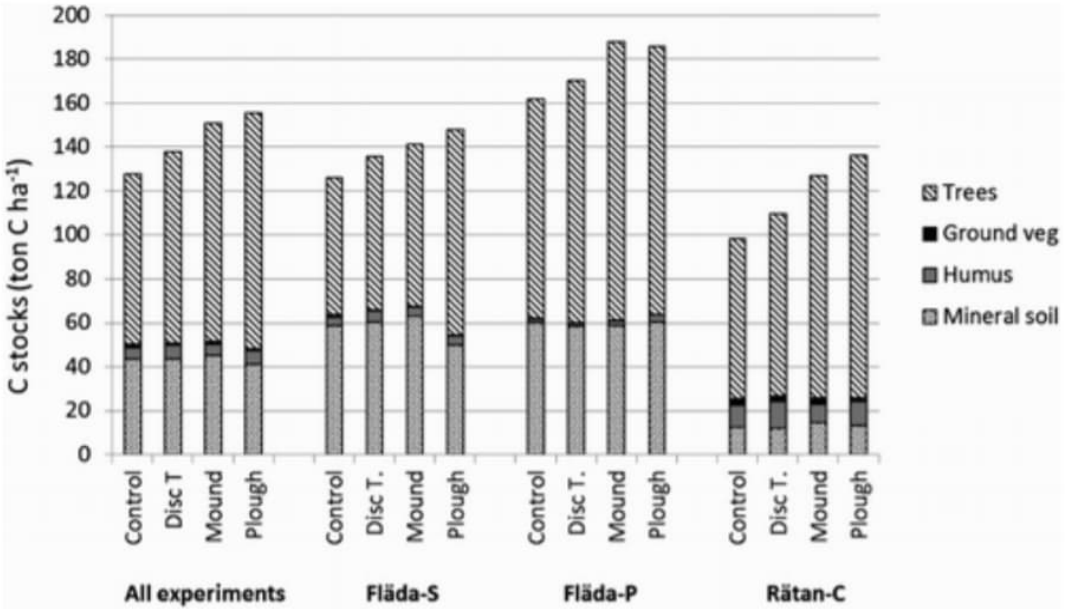

Mjöfors et al 2017, Scand J For Res

Skogen vi skal etablere nå (h.kl. 1)
Råteproblematikk, gran

Skogeier på Brøttum, vindfall nov. 2021. «Fin», men gammel granskog, høy bonitet.

Sortimentfordeling gran:

Sortiment	**Volum m³**	**% av totalt**	Kommentar
Sagtømmer	1814	58,6 %	
Pallevirke	167	5,4 %	
Energi	370	11,9 %	2753 stk
Tørt	142	4,6 %	
Massevirke	605	19,5 %	
Sum	3098	100,0 %	

Om man forutsetter at 2500 av energistokkene er 3 meter i rota pga råte, er det **råte i 31%** av de avvirkede trærne.

Skogen vi skal etablere nå (h.kl. 1)
Råteproblematikk

Bonitet	Omdrift	Råtenivå i Gtubber (%)																				
		0	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90	95	100
Gran - 18	55	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	(F)	(F)
Furu - 17	60-65	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
	70	**G**	G	G	G	G	G	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	F	F	F	F	F	F
	75	G	**G**	**G**	**G**	**G**	**G**	F	F	F	F	F	F	F	F	F	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**
	80-90	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Gran - 20	55-65	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Furu - 18	70	**G**	**G**	**G**	**G**	**G**	**G**	**G**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**
	75-90	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Gran - 22	55-60	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Furu - 20	65	**G**	**G**	**G**	G	G	G	G	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	F
	70	G	G	G	**G**	**G**	**G**	**G**	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	**F**
	75-85	G	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
	90	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Gran - 24	55-60	G	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
Furu - 21	65	**G**	**G**	**G**	**G**	**G**	G	G	G	G	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**	**F**
	70	G	G	G	G	G	**G**	**G**	**G**	**G**	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
	75	G	G	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
	80-85	G	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F
	90	G	G	G	G	G	G	G	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F	F

Rasmus Astrup, NIBIO 2021

Skogen vi skal etablere nå (h.kl. 1)
Råteproblematikk, furu

Skaper verdier i skogen

Glommen Mjøsen Skog

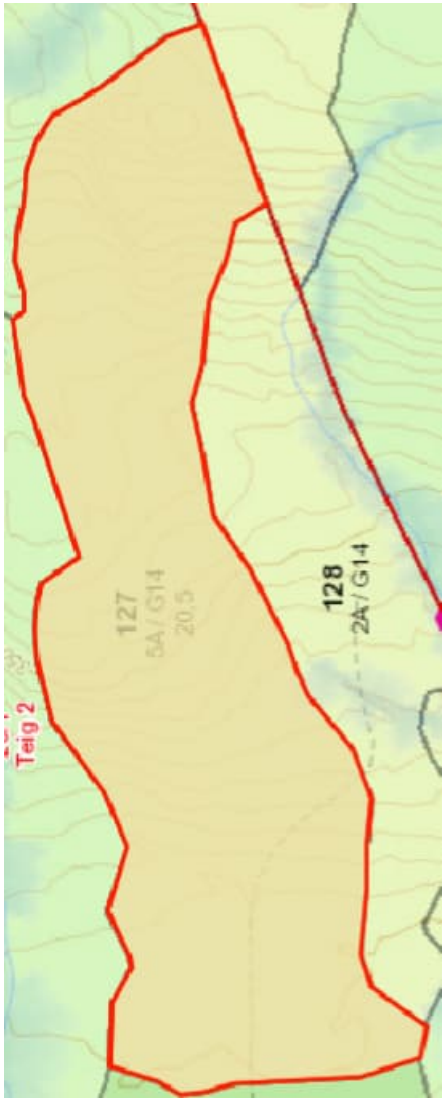

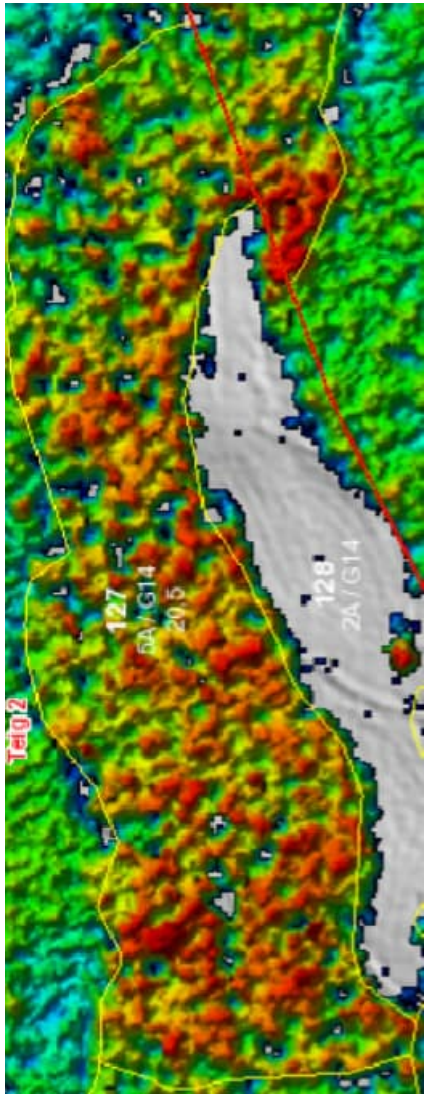

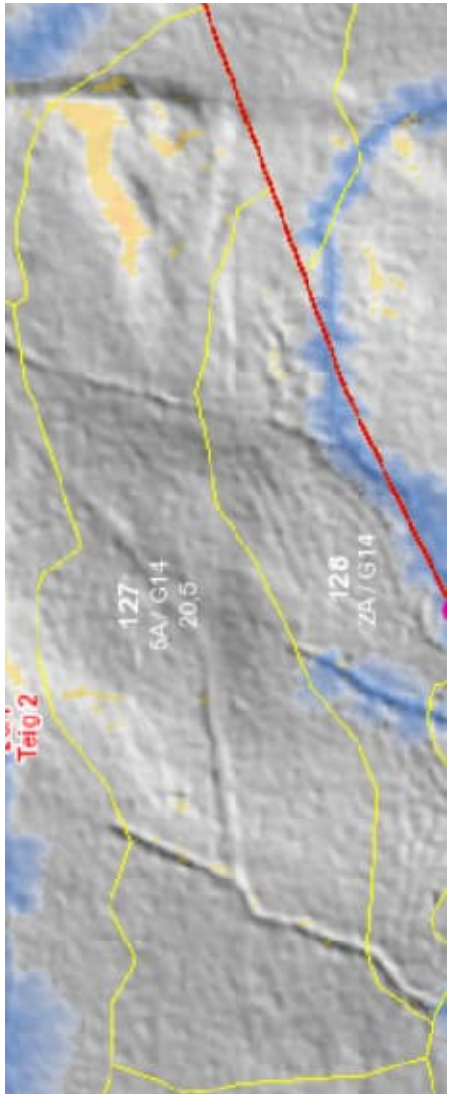

Voksested-tilpasset foryngelse

© BDO

Voksestetilpasset barskog

Anbefalte treslagsvalg bartre i EDEL 3.0:

	Bonitet				
Markfuktighet	**11**	**14**	**17**	**20**	**23**
Tørr	Furu	Furu	Furu	Furu	Furu / gran
Frisk	Furu	Furu	Gran / furu	Gran / furu	Gran
Frisk - fuktig	Furu	Furu	Gran / furu	Gran	Gran
Fuktig	Furu	Gran / furu	Gran	Gran	Gran

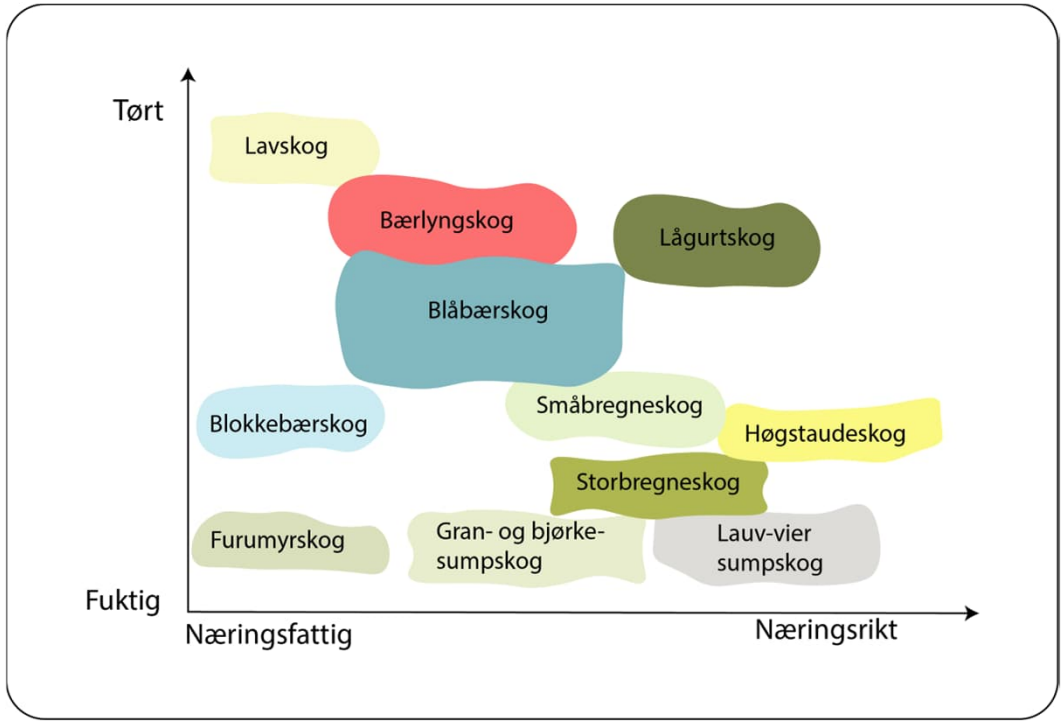

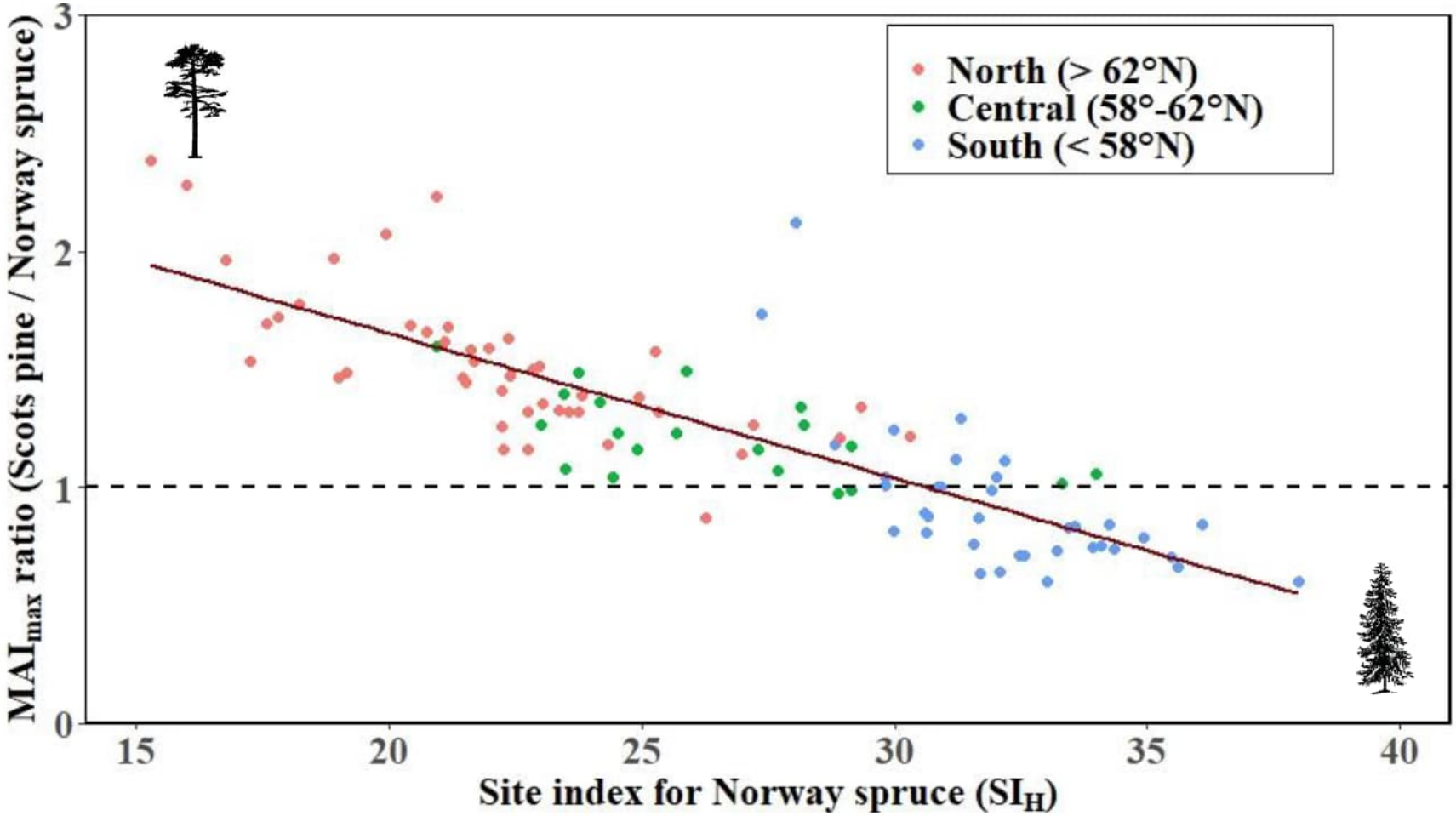

Mikolaj Lula,
SLU 2022

© BDO

Er lukket hogst klimasmart?

Lukket hogst:

Småflatehogst mindre enn 2 daa

Skjermstillingshogst

Bledningshogst

- Omstilling til bledning
- Fjellskoghogst

I klimasammenheng:

Mer ustabilt ift vind. Kan bli stabilt på lang sikt.

Mister effekten av markberedning og foredlet plantemateriale

Ivaretar hovedsakelig arter med høyt krav til kontinuitet i konsolideringsfasen

Lukket hogst er ikke «close to nature», men et aktivt driftsopplegg

Lukket hogst,

Hva slags skog blir det?

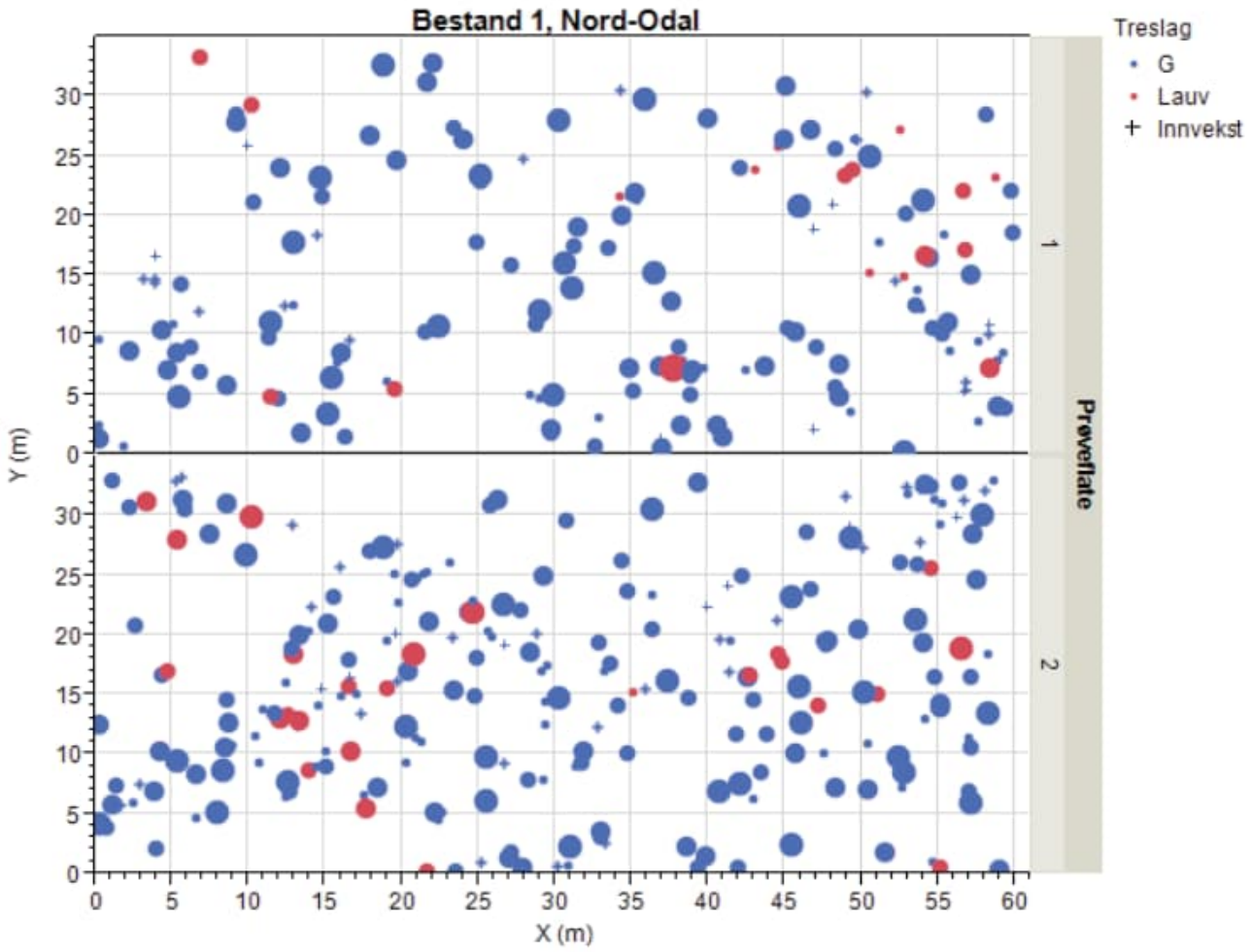

Figur 21: Kart som viser trærnes posisjon i bestand 1 Nord-Odal, fordelt på prøveflatene, i 2014. Ulik størrelse på boblene indikerer relativ dbh på trærne i forhold til hverandre. Treslagene er indikert med ulik farge. Kryssene indikerer innvekst, trær som har vokst over 2,5 cm dbh siden 2004.

© BDO

Alternative treslag for framtiden

Tabell 4. Aktuelle industritreslag (nettoliste) for norsk skogbruk fordelt på to kategorier: prioriterte treslag hvor det foreligger grundig dokumentasjon for klimatilpasning og industritrekvaliteter (uthevet), og treslag hvor det er behov for mer dokumentasjon av klimatilpasning, kvalitet, motstandsdyktighet mot skadegjørere og patogener etc., under norske forhold.

	Innlandskogbruk	Kystskogbruk
Erstatningstreslag for gran og furu (stort volum)	**Douglasgran** **Europalerk** **Sibirlerk** **Vrifuru** Engelmannsgran	**Sitkagran** **Lutzgran** **Edelgran** **Hybridlerk** **Douglasgran**
Utfyllingstreslag	**Eik** Bøk Spisslønn **Osp** **Svartor** **Hengebjørk**	Bøk **Eik** Svartor Platanlønn Kjempepoppel Kjempeedelgran Vestamerikansk hemlokk Dunbjørk

Skogen vi skal etablere i framtiden
Assistert migrasjon. Vi kan bidra med testing

Sødra Nedansjø, Trysil

Ruhala, Ørje

Klimaskogbruk er ikke bare skogskjøtsel

- Gode veisystemer og infrastruktur som tåler «Hans og Gudrun»
- Tilgang på entreprenører med rett utstyr.
  (Hvem bestemmer hvilken maskin entreprenøren kjører med?)
- Transport og logistikk som kan håndtere resultatet av kalamiteter
- Digitale løsninger som støtteverktøy når «ulykken er ute»

De viktigste tiltakene for å møte et annet klima

- Vi må ta inn over oss at klimaendringer betyr skogskjøtselendringer
- Tilgang på plantemateriale av «nye» treslag. (Og nødvendige tillatelser.)
- Økt omfang av markberedning og grøfterensk
- Planlagt flytting av plantemateriale
- Bruk av større planter
- Få kontroll med råten. Rotstopp ved tynning (og kanskje sluttavvirkning).
- Ungskogpleieaktiviteten må økes vesentlig
- Tynning skal være en planlagt og behovsvurdert aktivitet, som utføres tidlig
- Veisystemer og infrastruktur som tåler aktiv bruk i et mer utfordrende klima.

Klimaendringer og skogforvaltning

I nyere tid har ikke klimaendringene skjedd raskere enn nå.

Å fortsette å gjøre som før er derfor den dårligste strategien.

Vi må gjøre tiltak nå, for å møte en framtid vi ikke med sikkerhet vet hvordan vil bli, for skogen

Hvordan få verdi ut av AI?

Truls Trøan Aune, Martin Johnsen & Henning Torgersen,

28. Januar 2026

Presentasjon

Truls Trøan Aune
Associate
Management Trainee
BDO Norge

Martin Johnsen
Partner
Revisjon
BDO Norge

Henning Torgersen
Partner
Leder teknologirådgivning
BDO Norge

© BDO

Tidsplan (som skjules) – forslag.

		Ansvar
Intro	1015-1020	Henning
Hva er AI	1020-1030	Henning
Hva kan AI brukes til	1030-1045	Truls
Risiko	1045-1100	Henning
Pause	1100-1110	
Praktisk bruk av AI	1110-1140	Martin/Truls
Hva gjør de som lykkes?	1140-1150	Henning

© BDO

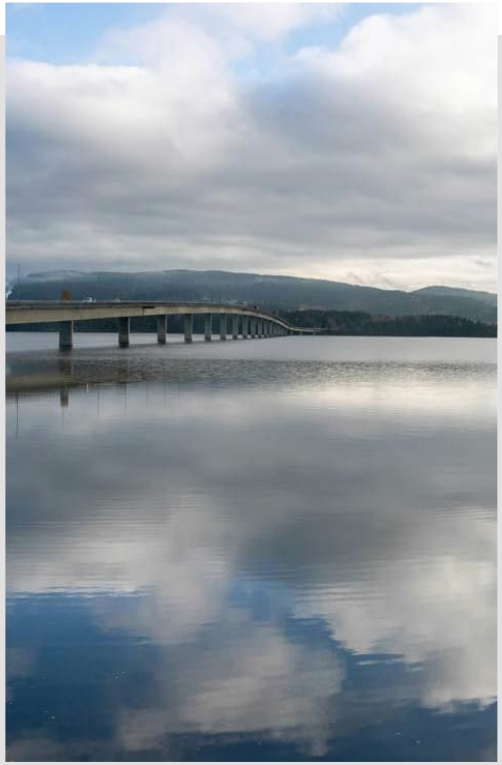

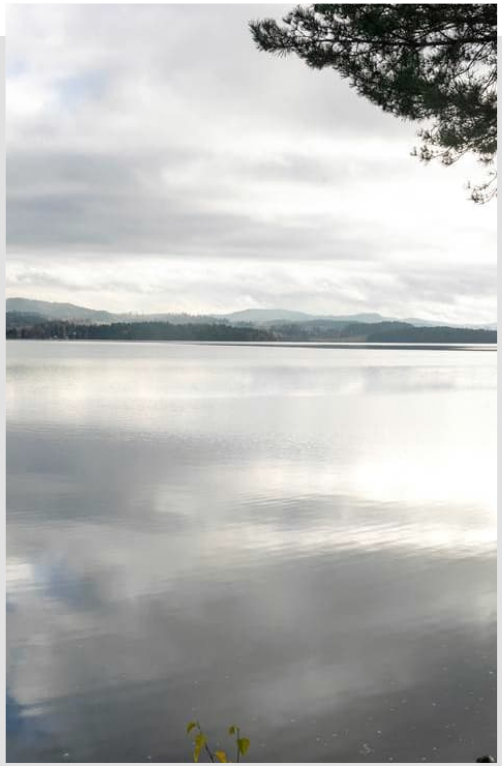

01

Hva er egentlig AI?

02

Hva kan AI brukes til og hvilken risiko er det?

03

Praktiske eksempler ved bruk av AI

04

Hva gjør de som lykkes?

© BDO

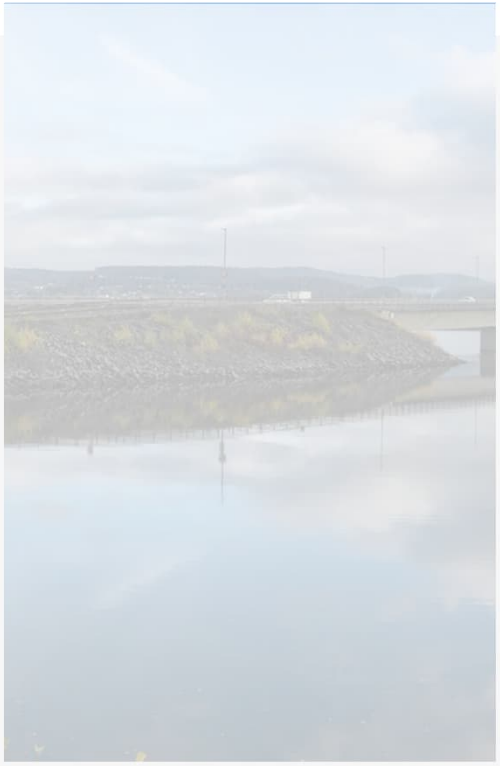

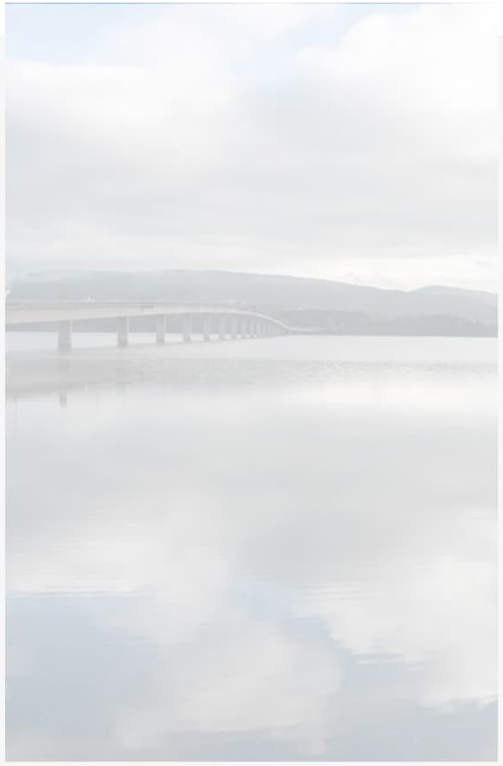

01

Hva er egentlig AI?

02

Hva kan AI brukes til og hvilken risiko er det?

03

Praktiske eksempler ved bruk av AI

04

Hva gjør de som lykkes?

© BDO

Når ble AI første gang et begrep?

© BDO

Generativ AI er en form for kunstig intelligens som bruker dyp læring

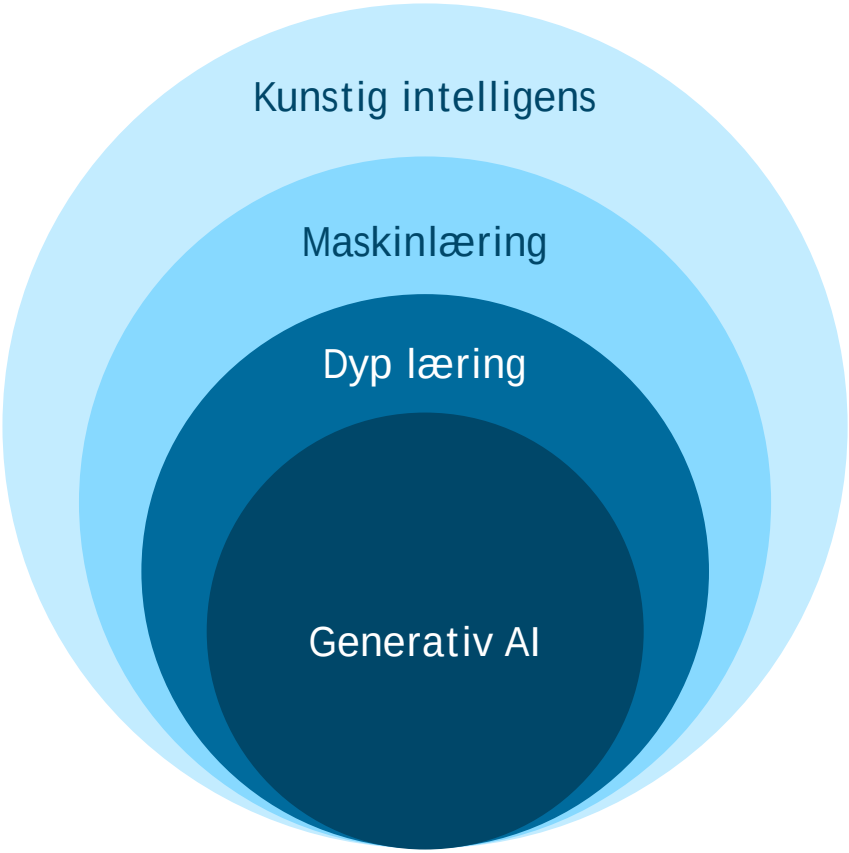

© BDO

HD1

Generativ AI er en form for kunstig intelligens som bruker dyp læring

AI	teknologi som simulerer menneskelig intelligens ved bruk av (fortrinnsvis) datamaskiner.
Maskinlæring (ML)	omfatter en tekke teknikker og algoritmer som lærer fra data basert på definerte regler.
Dyp læring	en ML-teknikk som bruker kunstige nevrale nettverk (svært komplekse modeller) for å lære av data.
Generativ AI	teknologi som kan skape autentiske (nye) resultater (tekst, bilde, video) basert på ulike typer data.
LLM	spesifikk type Generativ AI som er spesialisert på å forstå, sammenstille, analysere og generere tekst. Både ChatGPT og Microsoft 365 Copilot er eksempler på verktøy som benytter LLMs.

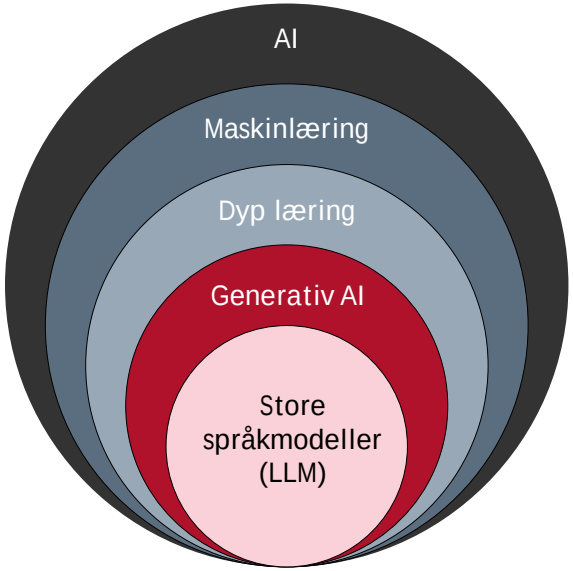

© BDO

HD1 Alternativ til slide over - mulig det blir for teknisk

Henrik Berg Dahlmann; 2025-11-20T18:09:56.327

Generative AI bruker nevrale nettverk til å etterligne menneskelig intelligens

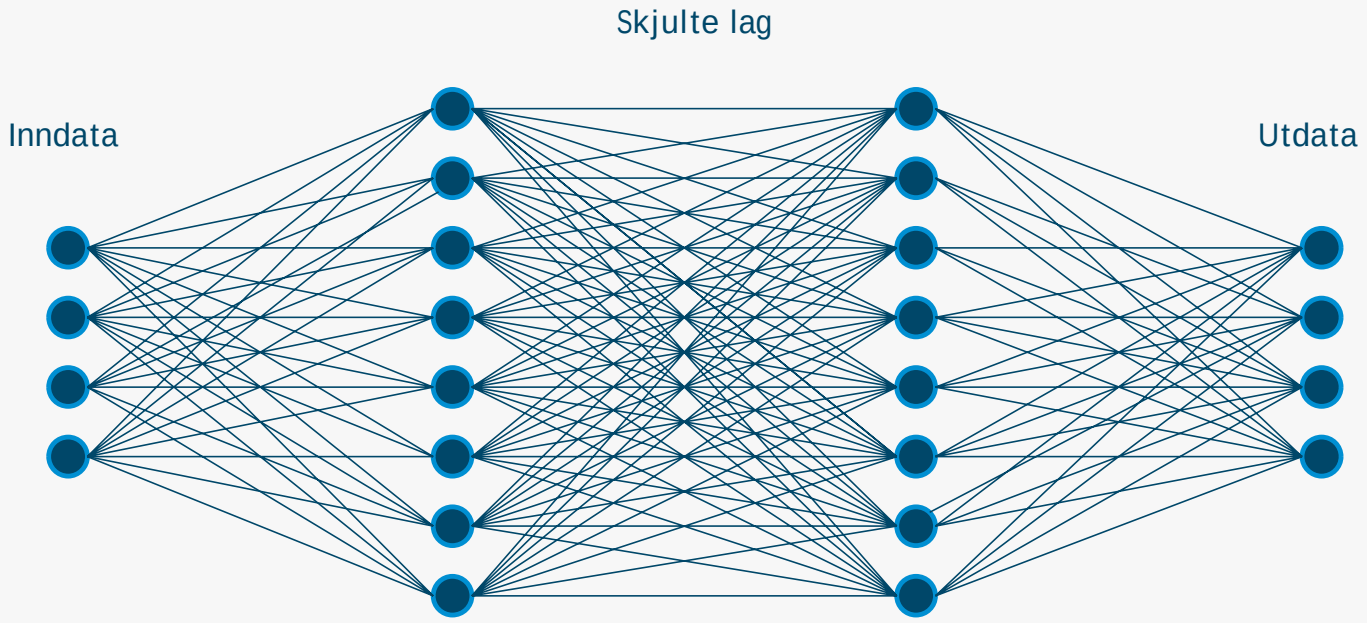

Illustrasjon av et enkelt
nevralt nettverk

© BDO

Hvordan fungerer det?

Nevrale nettverk

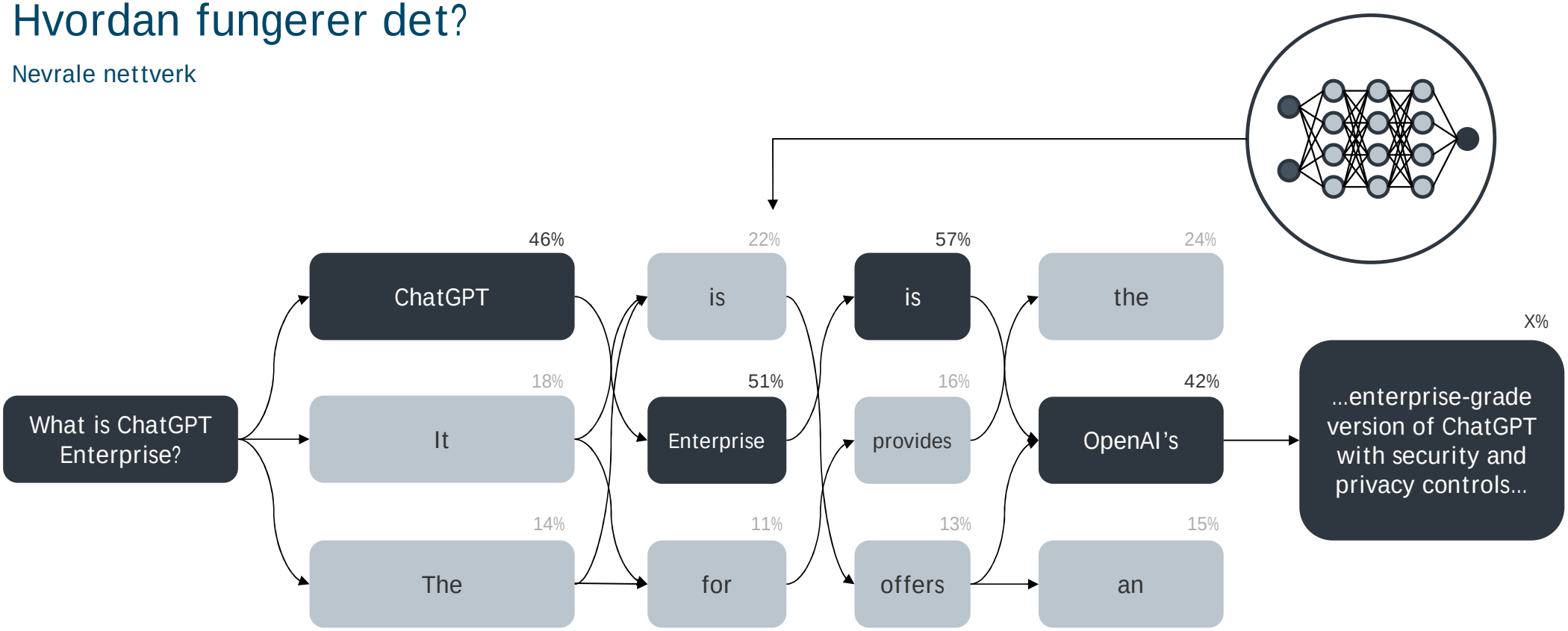

Illustrasjonen viser en *grov* forenkling av hvordan en språkmodell (LLM) predikerer det neste ordet (token) i en sekvens, gitt input-tokens

© BDO

© BDO

Kunstig intelligens er maskiner som etterligner menneskelig intelligens

1. Trenes på store mengder data for å bygge «erfaring»
2. Tilfører spesifikk kontekst for å identifisere problemet som skal løses
3. Bruker statistikk til å beregne det mest sannsynlige utfallet

© BDO
© BDO

Slik fungerer også ChatGPT

1

Språkmodell trent på store mengder tekst

2

Det man gir av input i modellen gir kontekst til problemet som skal løses

3

Genererer et svar basert på det mest sannsynlige neste ordet

© BDO

© BDO

HD1

Hvem må kunne hva?

«Ingen» må kunne alt, men alle bør kunne noe!

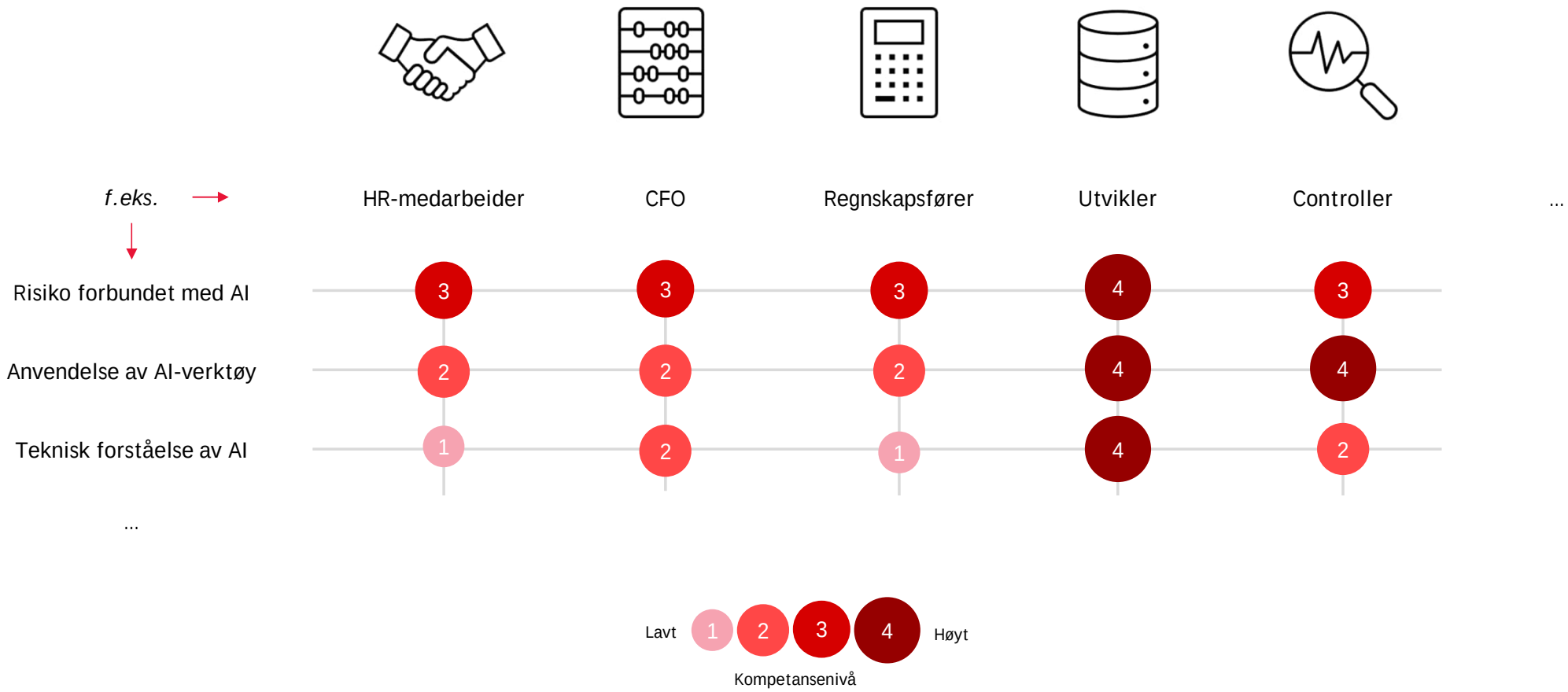

© BDO

HD1 Kan fjernes

Henrik Berg Dahlmann; 2025-11-20T18:10:16.848

HD1

Veien til en AI endringsagent

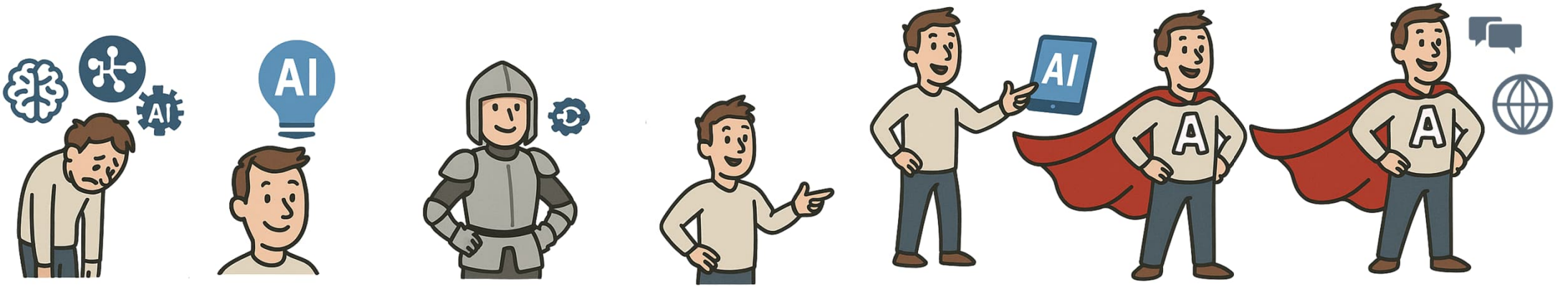

Utgangspunktet

Kartlegging, utforsking og opplæring

Adopsjon

© BDO

HD1 Kan fjernes
Henrik Berg Dahlmann; 2025-11-20T18:10:23.381

HT1 0 Fin denne da!
Henning Torgersen; 2025-11-21T07:40:03.822

01

Hva er egentlig AI?

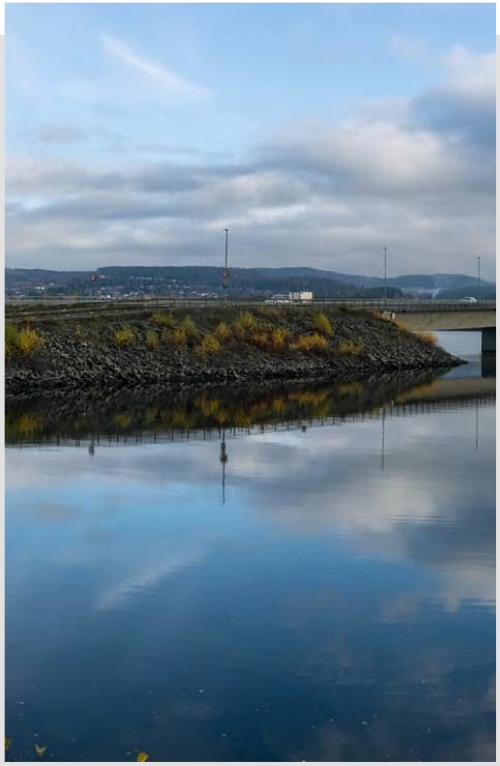

02

Hva kan AI brukes til og hvilken risiko er det?

03

Praktiske eksempler ved bruk av AI

04

Hva gjør de som lykkes?

© BDO

Sammenfatte og kategorisere informasjon
Dataanalyse og gjenkjenning av mønstre
Generere innhold
Kreativitet

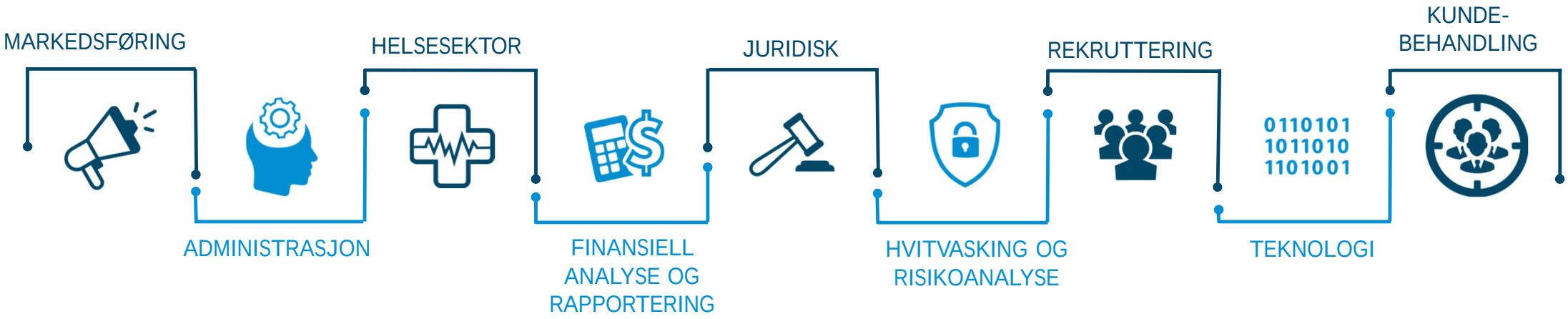
MARKEDSFØRING
ADMINISTRASJON
HELSESEKTOR
FINANSIELL ANALYSE OG RAPPORTERING
JURIDISK
HVITVASKING OG RISIKOANALYSE
REKRUTTERING
0110101
1011010
1101001
TEKNOLOGI
KUNDE-BEHANDLING

© BDO

Finans	Detaljhandel	Produksjon	Helsevesen	Utdanning	Transport	Energi	Kundeservice	Markedsføring	Landbruk
Risikostyring	Personalisert markedsføring	Prediktivt vedlikehold	Diagnostisering	Tilpasset læring	Autonome kjøretøy	Energioptimering	Chatbots og virtuelle assistenter	Målrettet annonsering	Presisjonsjordbruk
Algorithmic Trading	Lagerstyring	Kvalitetskontroll	Behandlingsplanlegging	Automatisert vurdering	Ruteplanlegging	Forutsigelse av energiforbruk	Sentimentanalyse	Segmentering av kundebase	Forutsigelse av værforhold
Kredittrisiko-modellering	Prissettingstrategier	Prosessoptimalisering	Medisinsk bildediagnostikk	Virtuelle læringsassistenter	Trafikkstyring	Smarte strømnett	Automatisk billettbehandling	Innholdsopprettelse	Skadegjøreroverovåkning
Anti-hvitvaskingssystemer	Chatbots for kundeservice	Supply Chain-optimalisering	Drug Discovery	Språklæring	Flåtestyring	Vedlikehold av energiinfrastruktur	Prediktiv kundestøtte	Kundereise-optimalisering	Vanningseffektivisering
Kundeservicebots	Ansiktsgjenkjenning i butikker	Robotikk og automatisering	Pasientovervåkning	Læringsanalyse	Prediktivt vedlikehold for kjøretøy	Optimalisering av fornybar energi	Talebasert interaksjon	A/B-testing	Bakkedroner for avlingsovervåkning
Investeringsrådgivning	Kontraktsoppfølging	Energioptimalisering	Roboter for kirurgi	Foreldre- og lærerkommunikasjon	Transport sikkerhetsanalyse	Energilagring	Personalisert kundestøtte	Dynamisk prissetting	Automatisk høsting
Svindeldeteksjon	Salgstrendanalyse	Produktdesign og simulering	Genomsekvensering	Studentforutsigelser	Pakkesporing og logistikk	CO2-utslippsreduksjon	Tverrkanal kundeservice	Social Listening	Markedsprognoser
Porteføljeforvaltning	Logistikkoptimalisering	Råvareprognoser	Administrativ automatisering	Kursplanlegging	Lufttrafikkontroll	Prisprognoser for energi	Anbefalingssystemer	Chatbots for markedsføring	Optimalisering av gjødselbruk
Regulatorisk rapportering	Kundeadferdsanalyse	Personellsikkerhet	Telemedisin	AI-drevet undervisningsmateriale	Billettprissetting	Automatisering av transaksjoner	Analyse av kundefeedback	Programmatisk annonsering	Husdyrhelseovervåkning
Finansiell prognose	Kundelojalitetsprogrammer	Lagerstyring og logistikk	Forutsigelse av epidemier	Virtual Reality-baserte læringsmiljøer	Passasjeropplevelse	Kundeanalyser	Automatisert e-postrespons	Influencer-markedsføring	Automatisert regnskap

© BDO

Maskinlæring i skogforvaltning og planlegging

Droner

LiDAR

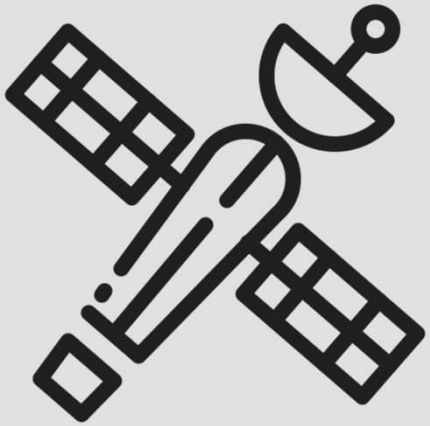

Satellitter

© BDO

LiDAR, droner og satellitter

Skogbruk
I tillegg til å gi detaljerte topografiske kart, kan LiDAR brukes til å måle træres strukturelle egenskaper, som bladarealindeks og skogkronevolum, og er et verdifullt verktøy i vegetasjonsforvaltning. Det brukes også til å overvåke og begrense skogbranner.

Jordbruk
LiDAR-sensorer brukes til å måle landbrukslandskap og topografi, til estimering av avlingsbiomasse og til å oppdage jordegenskaper ved å kartlegge variasjoner i dybde, helning, fuktighet og retning. LiDAR brukes også til å styre autonome landbrukskjøretøy.

Vegetasjonsforvaltning
LiDAR kan brukes til å skanne gjennom skogens trekroner og overvåke vegetasjonstetthet, arter og helse for å identifisere vegetasjon som kan utgjøre en høy risiko for forsyningsselskaper og annen infrastruktur.

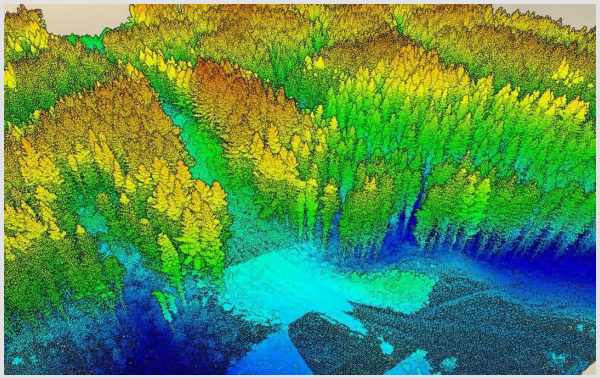

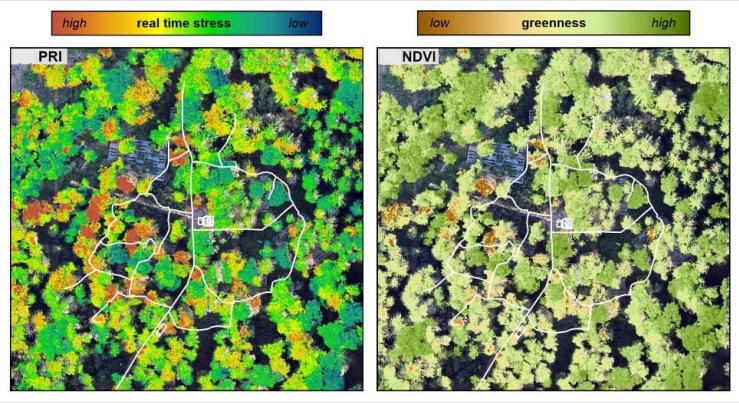

Skogkartlegging

AI brukes til å:

- anslå volum
- Treslag
- Alder

Bidrar til bedre beslutninger:

- hva kan hogges
- hva bør stå
- hvor må det vernes

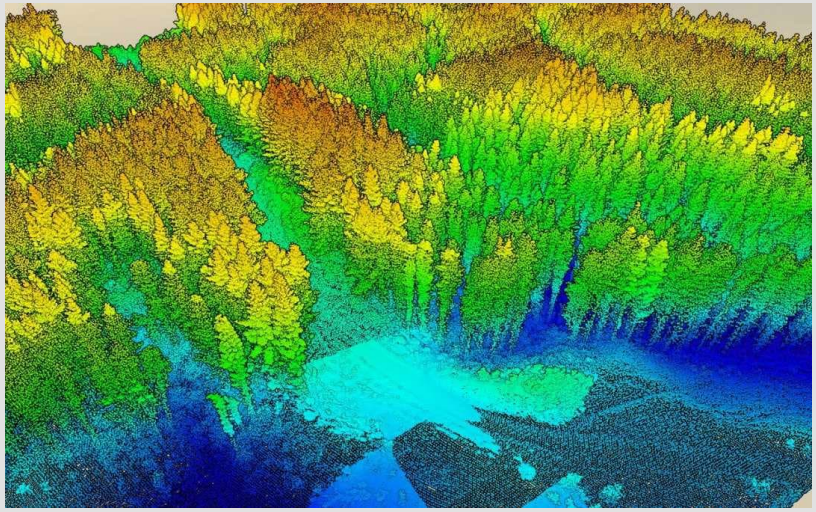

© BDO

Maskinlæring direkte i skogsmaskiner

1. Automatisk stamme- og sortimentsmåling
Sensorer + ML analyserer:
    - diameter
    - lengde
    - Kvalitet
- Maskinen foreslår beste kapping for maksimal verdi

2. Læring av operatørens kjøremønster
Maskinen lærer:
- hvordan operatøren beveger aggregatet
- optimal rekkefølge på trær

Resultat:
- mindre slitasje
- lavere drivstoffbruk
- jevnere kvalitet

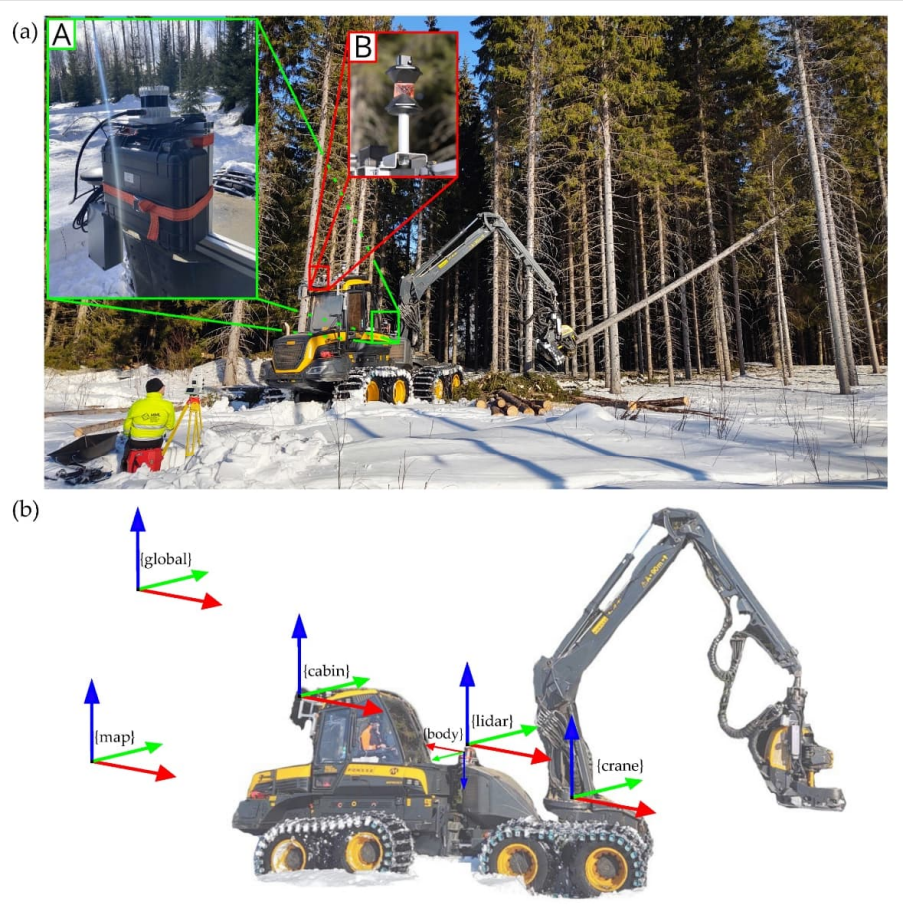

© BDO

Andre relaterte aktiviteter

Beite og utmarksbruk

Eiendom, rettigheter
og planlegging

Klima, miljø
og bærekraft

Økonomi og verdiskaping

© BDO

Særlig gode bruksområder:

- ✓ Transkribere og oppsummere møter
- ✓ Oppsummere og sammenfatte innhold i dokumenter
- ✓ Skrivestøtte og oversetting
- ✓ Generere innhold basert på andre dokumenter
- ✓ Oppsummering av mailer og chatter
- ✓ Kreativ sparringspartner

Områder under utvikling:

- Behandle data i Excel
- Utarbeide PowerPoint-presentasjoner
- Spesifikke forespørsler
- Begrenset søk før indeksering

Microsoft 365 Copilot

© BDO
© BDO

BDOs Bygg- og Anleggsanalytiker

BDOs Bygg- og Anleggsanalytiker

Av Petter Torgersen

Svarer på spørsmål om BDOs bygg- og anleggsanalyse.

Kan du oppsummere hovedfunnene i...

Hva står det om markedsutvikling i bygg- og...

Hva sier analysen om kostnadsutviklinge...

Kan du forklare nøkkeltallene fra BDOs bygg- og...

Melding BDOs Bygg- og Anleggsanalytiker

Business Analytics chatter i arbeidsområdet brukes ikke til å lære opp modellene våre. ChatGPT kan gjøre feil.

© BDO

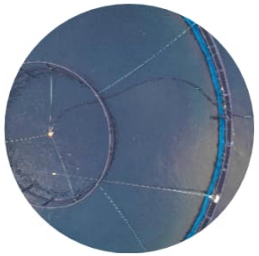

Sammenfatte og kategorisere informasjon

Dataanalyse og gjenkjenning av mønstre

Generere innhold

Kreativitet

© BDO

Salgsdato	Kategori	Produkt	Antall	Pris per enhet	Totalpris	Kunde-ID
2023-01-01	Elektronikk	Smartklokke	9	1658,61	14927,49	9889
2023-01-02	Elektronikk	Hodetelefoner	7	358,41	2508,87	5315
2023-01-02	Bøker	Roman	7	546,19	3823,33	4570
2023-01-05	Mat	Kaffe	1	1737,77	1737,77	8939
2023-01-07	Elektronikk	Smarttelefon	9	1125,7	10131,3	1274
2023-01-07	Sport	Håndvekter	6	1734,25	10405,5	5781
2023-01-08	Mat	Brød	6	641,22	3847,32	4470
2023-01-08	Bøker	Fantasy	5	1451,27	7256,35	6523
2023-01-09	Bøker	Fantasy	6	544,62	3267,72	6850
2023-01-09	Bøker	Kokebok	5	976,04	4880,2	7035
2023-01-09	Sport	Løpesko	9	1956,08	17604,72	9228
2023-01-14	Elektronikk	Smartklokke	10	1150,56	11505,6	2375
2023-01-15	Mat	Brød	5	899,88	4499,4	7371
2023-01-16	Bøker	Kokebok	5	943,18	4715,9	1996
2023-01-17	Elektronikk	Smarttelefon	1	496,44	496,44	6413
2023-01-20	Bøker	Fantasy	2	322,57	645,14	5986
2023-01-20	Husholdning	Mikrobølgeovn	2	795,96	1591,92	8711
2023-01-21	Klær	T-skjorte	5	761,07	3805,35	6862
2023-01-21	Elektronikk	Kamera	4	1178,89	4715,56	2343
2023-01-22	Sport	Håndvekter	6	190,55	1143,3	8147
2023-01-22	Mat	Kaffe	9	1910,75	17196,75	8368
2023-01-23	Bøker	Fantasy	6	180,99	1085,94	2885
2023-01-23	Mat	Kaffe	1	527,23	527,23	7590
2023-01-25	Klær	Jeans	9	1012,36	9111,24	2796
2023-01-26	Husholdning	Støvsuger	10	1736,88	17368,8	9138
2023-01-26	Elektronikk	Laptop	10	1943,63	19436,3	6464
2023-01-27	Mat	Yoghurt	8	714,38	5715,04	5136
2023-01-27	Bøker	Biografi	10	1212,64	12126,4	3549
2023-01-27	Mat	Yoghurt	6	1373,85	8243,1	6482
2023-01-27	Klær	Genser	3	1752,35	5257,05	8873
2023-01-27	Sport	Treningsmatte	5	1815,41	9077,05	2512
2023-01-28	Mat	Yoghurt	8	1734,48	13875,84	2612
2023-01-29	Mat	Brød	9	473,67	4263,03	3295
2023-01-30	Klær	Jeans	5	474,52	2372,6	9883
2023-01-30	Elektronikk	Hodetelefoner	8	931,23	7449,84	7041
2023-02-02	Husholdning	Kaffemaskin	5	1011,59	5057,95	3739
2023-02-03	Klær	T-skjorte	6	832,27	4993,62	4456
2023-02-03	Elektronikk	Smarttelefon	6	1236,18	7417,08	3067
2023-02-05	Husholdning	Strålesikkert filter	9	120	1080	4846
2023-02-05	Elektronikk	Laptop	7	690,11	4830,77	5573
2023-02-05	Husholdning	Vannkoker	7	1339,97	9379,79	9289
2023-02-06	Bøker	Faglitteratur	5	1661,93	8309,65	1977
2023-02-07	Bøker	Fantasy	4	289,14	1156,56	8406
2023-02-07	Mat	Sjokolade	2	831,38	1662,76	1878
2023-02-08	Bøker	Kokebok	8	578,64	4629,12	5593
2023-02-08	Klær	Genser	1	1071,69	1071,69	1794
2023-02-08	Husholdning	Strålesikkert filter	4	1755,25	7021	8260
2023-02-09	Sport	Treningsmatte	4	585,47	2341,88	5681
2023-02-09	Mat	Ost	7	634,52	4441,64	6916
2023-02-10	Bøker	Fantasy	8	1249,93	9999,44	1311
2023-02-11	Mat	Ost	7	541,93	3793,51	8705
2023-02-11	Sport	Tennisracket	4	634,95	2539,8	1519
2023-02-11	Husholdning	Vannkoker	9	1012,9	9116,1	1653
2023-02-11	Sport	Tennisracket	1	1923,52	1923,52	4044
2023-02-13	Husholdning	Mikrobølgeovn	8	180,91	1447,28	2527
2023-02-13	Mat	Brød	10	1338,31	13383,1	5839

Sheet1 Sheet6

Copilot

Create formulas
Suggest a formula column

Understand
Summarize using PivotTables or charts

Apply color and formatting
Highlight all cells with [incomplete in red]

Ask Copilot
How do I sum values based on [criteria]

Chat history

Summarize using PivotTables or charts

Understanding your data...

Stop generating

Ask a question, or tell me what you'd like to do with A1:G501

© BDO

BDO

Risiko

Eksempel – det kan gå galt

Tromsø kommune har nemlig brukt en KI-modell i arbeidet med å utarbeide en 120 sider lang rapport om konsekvensene av å slå sammen og legge ned skoler og barnehager i kommunen.

Så ble det avslørt at flertallet av kildene rapporten viser til ikke finnes. Faktisk har man bare klart å spore o
oppgir. Resten av dem har KI-verkt
som det heter på KI-språket. Og ing
til faktisk finnes.

Kunstig intelligens

Kunstig intelligens (KI) er ofte direkte
dummere.

> *Norsk offentlig sekt*
> *sin første, vaskekte*

LEGAL TECH

Advokater bøtelagt ette

To amerikanske advokater og et advokatfirma må ut me
AI-verktøyet ChatGPT produserte fiktive dommer i et rett

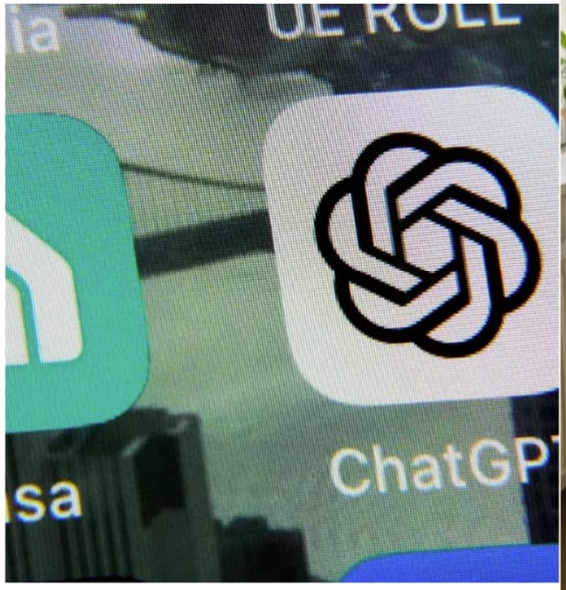

DIKTET FRITT: AI-verktøyet ChatGPT har nå kostet to advokater og firmaet deres dyrt. | Foto: Richard Drew / AP Photo

Lawyers Use AI To Write Brief With Fictional Cases, US Judge Finds 30 Mistakes

Nes kommune
1 t ·

💚 Familie & Felleskap på Familiens Hus
Et gratis tilbud for familier med barn 0-10 år... Se mer

Juridisk

Organisatorisk

Etisk

© BDO

Juridisk

Organisatorisk

Etisk

Krevende regulatorisk landskap

Begynn med data og løsninger som ikke utfordrer personvern eller annen sensitive data og beslutninger

© BDO

Juridisk

Organisatorisk

Etisk

Manglende kompetanse, adopsjon og gevinstrealisering

Involver de ansatte i kartlegging av bruksområder, definer tydelig ansvarsfordeling og jobb aktiv med kompetanseheving

© BDO

Juridisk

Organisatorisk

Etisk

Bruk av AI løfter en rekke etiske dilemmaer

Innføre klare etiske retningslinjer for bruken av AI, samt sørge for at mennesker fortsatt er involvert i kritiske beslutningsprosesser.

© BDO

27 %

Mener ansatte bruker egne AI-verktøy i jobbsammenheng

(våre erfaringer tilsier at tallet er mye høyere)

Kilde: Undersøkelse gjennomført av Norstat på vegne av BDO, januar 2025

© BDO

8 %

Har innført retningslinjer for bruk av AI på arbeidsplassen

Kilde: Undersøkelse gjennomført av Norstat på vegne av BDO, januar 2025

© BDO

Retningslinjer er sentralt for å bruke AI «på riktig måte»

Hva inneholder gode retningslinjer?

- Hva er AI og hvordan fungerer det?
- Hvorfor er det viktig at vi har gode retningslinjer?
- Hvilke verktøy kan du bruke og til hvilke formål?
- Hvilke områder krever særlig forsiktighet?
- Hvilke verktøy kan du ikke benytte?
- Hvordan jobber vi med AI og hvem er ansvarlig?
- Hva kan vi forvente fremover?

Definer egne retningslinjer

Virksomhetsspesifikke forhold har betydning for innholdet i retningslinjene:

- Risikoprofil: Bransje, kunder, data m.m.
- Arbeidsprosesser
- IT-miljø og systemer
- Ansatte
- Kultur

Bruk gjerne retningslinjer fra offentlig sektor som inspirasjon

© BDO

01

Hva er egentlig AI?

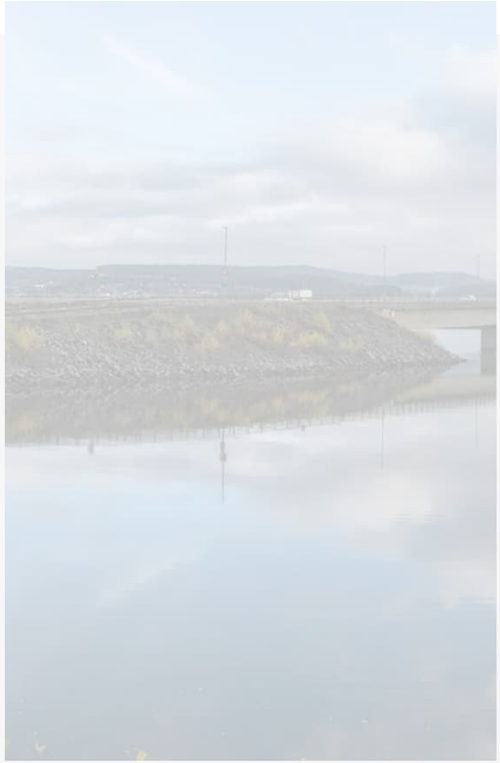

02

Hva kan AI brukes til og hvilken risiko er det?

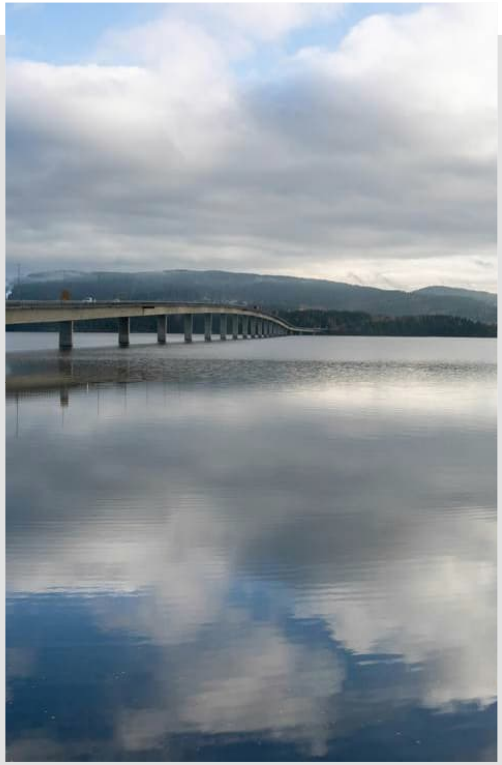

03

Praktiske eksempler ved bruk av AI

04

Hva gjør de som lykkes?

© BDO

Praktiske eksempler

© BDO

Gi en oppdatert oversikt over høringer, rapporter, forskning og annet relevant materiale knyttet utelukkende til bygdeallmenninger fra de siste to årene.

Tenkte i 2m 44s ›

Nedenfor er en **oppdatert oversikt (27. januar 2024 – 27. januar 2026)** over materiale som er **direkte/primært knyttet til bygdeallmenninger**. I denne perioden fant jeg **svært lite** som er *rene* statlige høringer/utredninger «bare om bygdeallmenninger» – det meste som faktisk er *utelukkende bygdeallmenning* ligger som **årsberetninger/årsmeldinger, regnskap og bruks-/jaktregler** fra de enkelte bygdeallmenningene.

1) Høringer og lovarbeid som faktisk berører bygdeallmenningsloven

Disse er ikke «bare om bygdeallmenninger» som helhet, men inneholder **konkrete forslag til endring i bygdeallmenningsloven** og er derfor de mest relevante statlige dokumentene i perioden:

- **1. juli 2024 – Høringsnotat: forslag til ny viltressurslov (jakt/fangst/felling)**
  Inneholder forslag som berører bygdeallmenning gjennom henvisninger og oppfølging av regler i bygdeallmenningsloven (bl.a. omtale av § 7-3 i bygdeallmenningsloven i konteksten «felles viltområder»). Regjeringen.no +1
- **2024–2025 – Prop. 78 L (viltressursloven): del med "endringer i bygdeallmenningsloven"**
  Proposisjonen har en egen merknadsdel som eksplisitt gjelder **endring i bygdeallmenningsloven** (bl.a. omtale av at **bygdeallmenningsloven § 7-3 oppheves** i forbindelse med at bestemmelser i viltloven endres/oppheves). Regjeringen.no +1

2) Rapporter/årsberetninger/årsmeldinger fra bygdeallmenninger (2024–2025)

Dette er den klart største og mest "rene" kilden til oppdatert materiale om bygdeallmenninger i perioden (typisk **årsberetning for 2024 publisert i 2025**):

- **Frol Bygdealmenning – Årsberetning 2024 (publ. 22.04.2025)** Frol Bygdealme...
- **Brøttum Almenning – Årsberetning og regnskap 2024 (publ. 17.03.2025)** Brøtt...
- **Veldre Almenning – Årsrapport 2024 (publ. 12.03.2025)** veldre-almennin...
- **Gran Almenning – Årsberetning m/ regnskapsutdrag 2024 (publ. 12.03.2025)** Gran Almenning
- **Eidsvoll Almenning – Årsberetning og årsregnskap 2024 (publ. 10.03.2025)** eidsvoll-almenni...
- **Nes Almenning – Årsrapport 2024 (publ. 19.03.2025)** Nes Almenning
- **Jevnaker Almenning – Årsberetning og regnskap 2024 (publ. 22.03.2025)** jevnaker-almen...
- **Toten Almenning (Lodd nr. 1) – Årsberetning og regnskap 2024** totenalmenning...
- **Romedal Almenning – Årsmelding 2024 (publ. 28.02.2025)** Rom...
- **Holter Almenning (Romeriks-almenningene) – Årsmelding/regnskap for 2024 (publ. 03.04.2025)** romeriks-almen...
- **Oppdal Bygdealmenning – oversiktsside for "Årsberetninger og rapporter" (inkl. 2024-materiale)** oppdalbygdeal...

> Merk: Mange bygdeallmenninger publiserer 2025-årsberetning først i 2026. Innen "siste to år"-vinduet (til 27.01.2026) dominerer derfor **2024-årsberetninger (publisert 2025)**.

3) Annet relevant materiale (styringsdokumenter/regler/vedtak) fra bygdeallmenninger

- **Åsen bygdealmenninger – "Jaktregler fra 1. april 2024" (PDF)** inatur.s3-eu-wes...
- **Espedalen Bygdeallmenning – info/vedtak om småviltjakta høsten 2024 og vinteren 2025** espedalenbygde... +1

4) Forskning (2024–2025) som er *utelukkende* om bygdeallmenninger

I åpne nettsøk i perioden fant jeg **lite/ingenting** som fremstår som ny, fagfellevurdert forskning der **bygdeallmenninger er hovedtemaet gjennom hele publikasjonen** (ikke bare nevnt som eksempel i utmarks-/verne-/villrein-/forvaltningsstudier). Når bygdeallmenninger dukket opp, var det ofte som **del av et bredere utmarkstema** og faller dermed utenfor «utelukkende»-kravet.

Hvis du vil, kan jeg i neste svar lage en **kortliste over de mest sannsynlige forskningskanalene** (Cristin/NORA, NMBU Brage, Idunn/Scup, NIBIO Brage) og konkrete søkestrenger som pleier å fange opp masteroppgaver/rapporter som faktisk handler om **bygdeallmenninger som hovedobjekt**.

© BDO

Landbruks- og matdepartementet

Klima- og miljødepartementet

Høringsnotat

Høring – forslag til lov om utøvelse av jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)

horingsnotat1271854.pdf
PDF

Hva sier denne rapporten om bygdeallmenning?

Kortversjonen: **Rapporten foreslår ingen realitetsendring i jakt- og fangstrettene i bygdeallmenninger**, men den foreslår å **ta bort selve henvisningen til bygdeallmenningsloven fra den nye viltressursloven**.

Her er det litt mer presist forklart 👇

Hva sier rapporten om bygdeallmenning?

1. Dagens rett

I dagens viltlov (§ 30) står det bare en **henvisning** til **bygdeallmenningsloven kapittel 7**, som regulerer:

- hvem som har rett til jakt og fangst i bygdeallmenning
- hva allmenningsstyret kan bestemme (jaktkort, bortleie, felles viltområde, bruksregler osv.)

Viltloven har altså **ikke egne regler**, men peker bare videre.

---

2. Departementenes vurdering

Departementene mener at:

- rettighetshavere og allmenningsstyrer allerede er godt kjent med bygdeallmenningsloven
- retten til jakt og fangst **uansett følger av annet lovverk**, ikke nødvendigvis av viltloven
- en egen henvisningsbestemmelse i viltloven derfor **ikke er nødvendig**

---

3. Forslaget

👉 **Viltloven § 30 foreslås ikke videreført i ny viltressurslov**

Det betyr:

- Henvisningen til bygdeallmenningsloven fjernes
- **Bygdeallmenningsloven gjelder fortsatt fullt ut**
- Ingen materielle rettigheter endres – dette er en **opprydding/forenkling**, ikke en innstramming

Departementene gjør det samme grepet for fjellova og Finnmarksloven, men gjør et unntak for reindriftsloven (som fortsatt får egen henvisning).

---

4. Hva betyr dette i praksis?

- ✅ Jakt- og fangstrettene i bygdeallmenning er de samme som før
- ❌ De står ikke lenger eksplisitt nevnt i viltressursloven
- 📘 Du må fortsatt slå opp i bygdeallmenningsloven kap. 7 for detaljer

© BDO

Hvordan effektivt oppsummere og analysere rapporter

Rapport: Årsberetning med regnskap 2024

Gi meg en oppsummering av regnskapet, hva er positivt, hvordan er det sammenlignet med forrige år, er det noen uvanlige avvik jeg bør se nærmere på som nevnes?

Oppfølging: Be om forklaring på eksempelvis underskudd.

© BDO

01

Hva er egentlig AI?

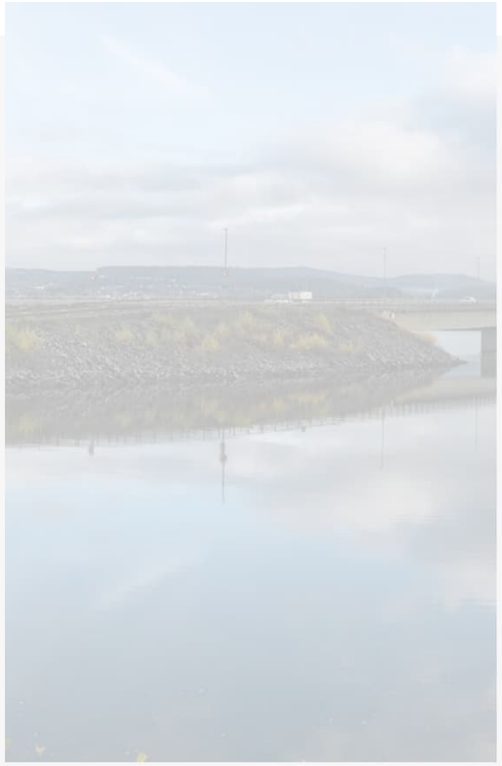

02

Hva kan AI brukes til og hvilken risiko er det?

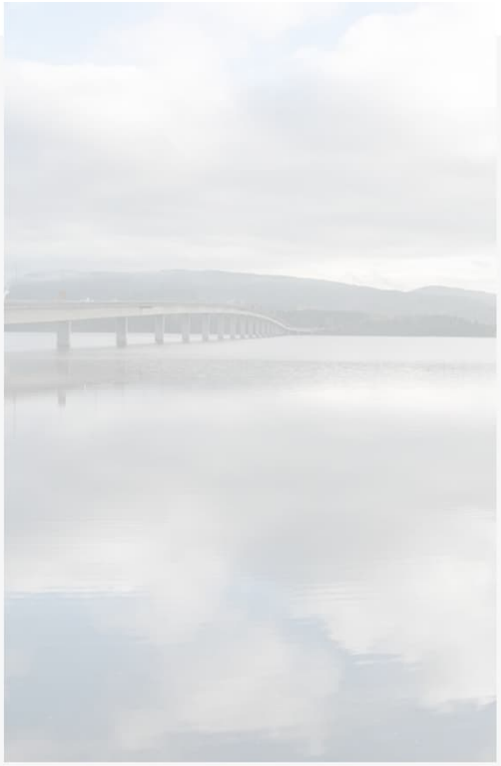

03

Praktiske eksempler ved bruk av AI

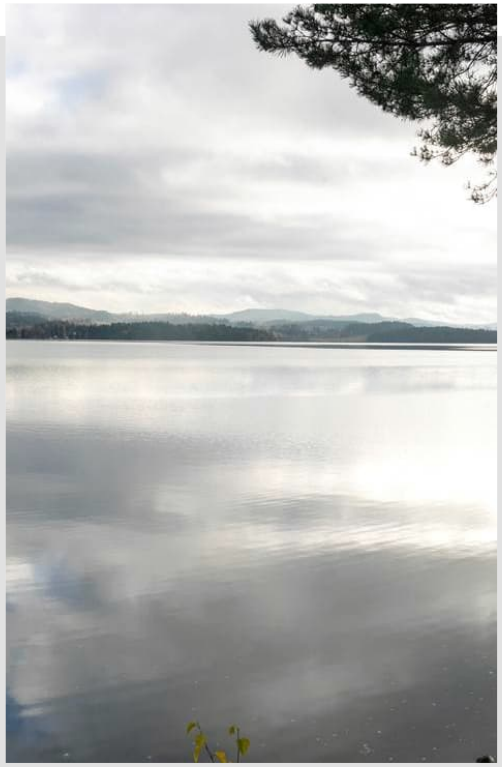

04

Hva gjør de som lykkes?

© BDO

Hva gjør de som lykkes?

For å lykkes med AI må det være samspill mellom

© BDO

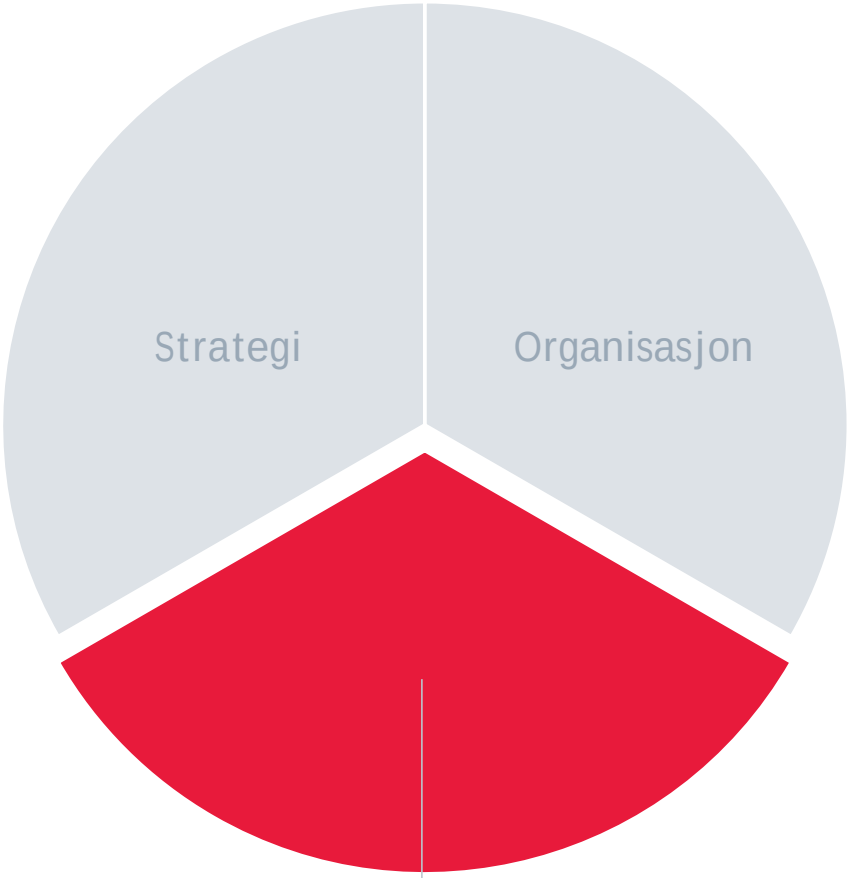

Teknologi

Rett teknologi til riktig bruksområde
Få på plass teknologi som passer deres behov

© BDO

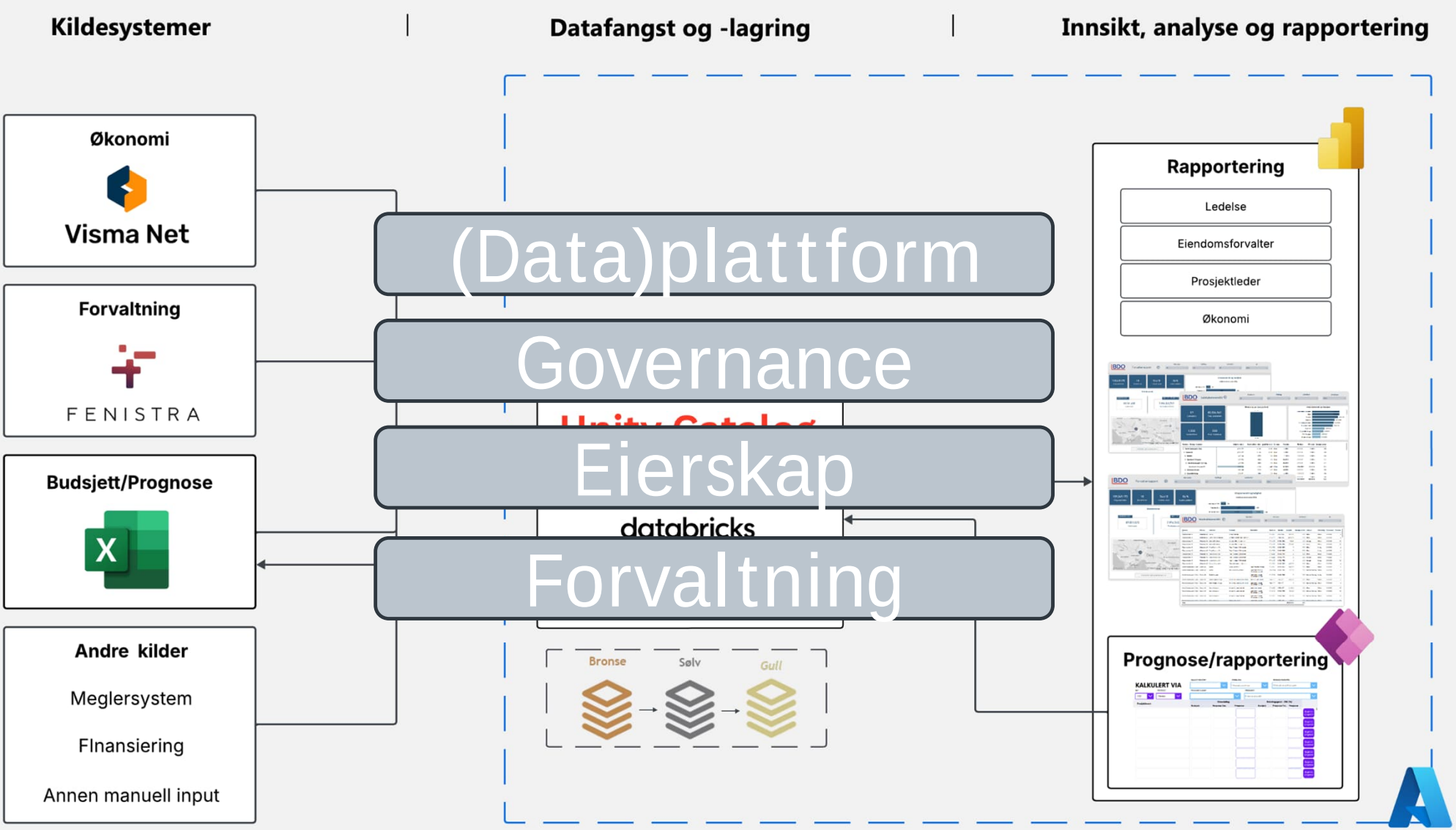
Kildesystemer
Datafangst og -lagring
Innsikt, analyse og rapportering
Økonomi
Visma Net
Forvaltning
FENISTRA
Budsjett/Prognose
Andre kilder
Meglersystem
FInansiering
Annen manuell input
(Data)plattform
Governance
Eierskap
Forvaltning
databricks
Bronse
Sølv
Gull
Rapportering
Ledelse
Eiendomsforvalter
Prosjektleder
Økonomi
Prognose/rapportering

Strukturert opplæring på alle nivåer – nanokurs, onboardingkurs, «AI-skole» osv

Opplæring

Erfaringsdeling

Arenaer for erfaringsutveksling og deling (også eksternt)

Kompetanseplan

Tydelig kompetanseplan/ utviklingsplan for alle nivåer i organisasjonen.

© BDO

Strategi

AI- og datastrategi må ha en tydelig forankring i forretningsstrategi

Planen for bruk av data og AI må henge sammen med forretningsstrategien og ha fokus på konkrete områder

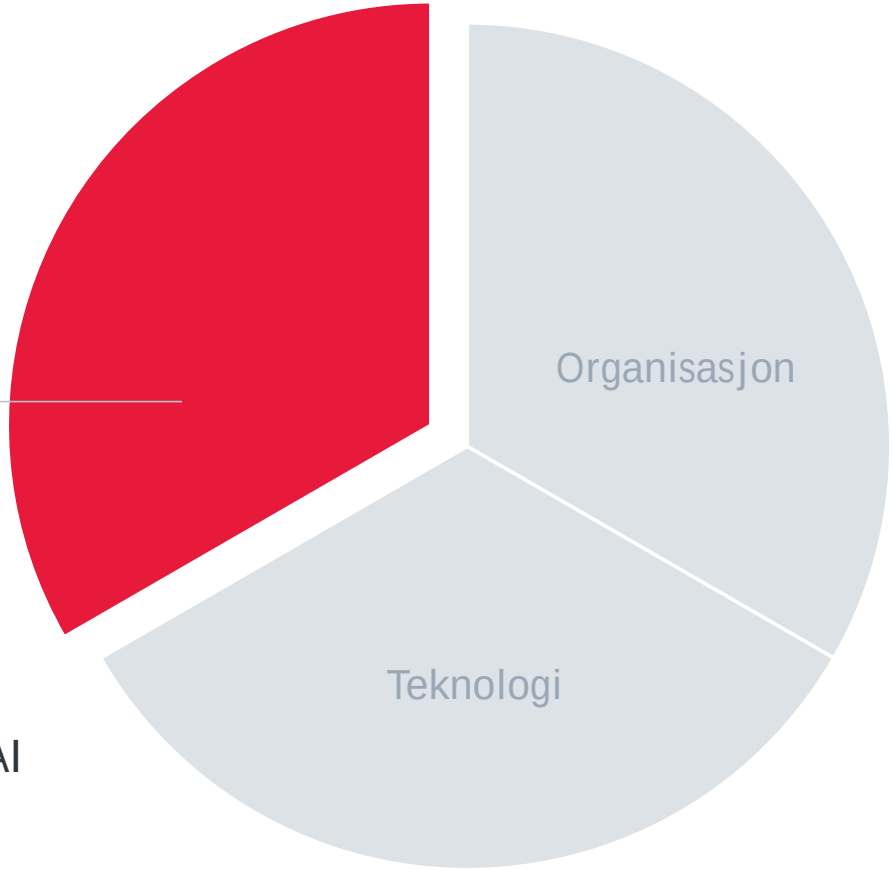

© BDO

Modning av datakompetanse utvikles trinnvis i organisasjonen

- Hvor er virksomheten i dag?
- Hvor langt bør vi gå?
- Hvordan flytter vi organisasjonen?

MODENHETSMODELL: STADIER I ORGANISATORISK UTVIKLING

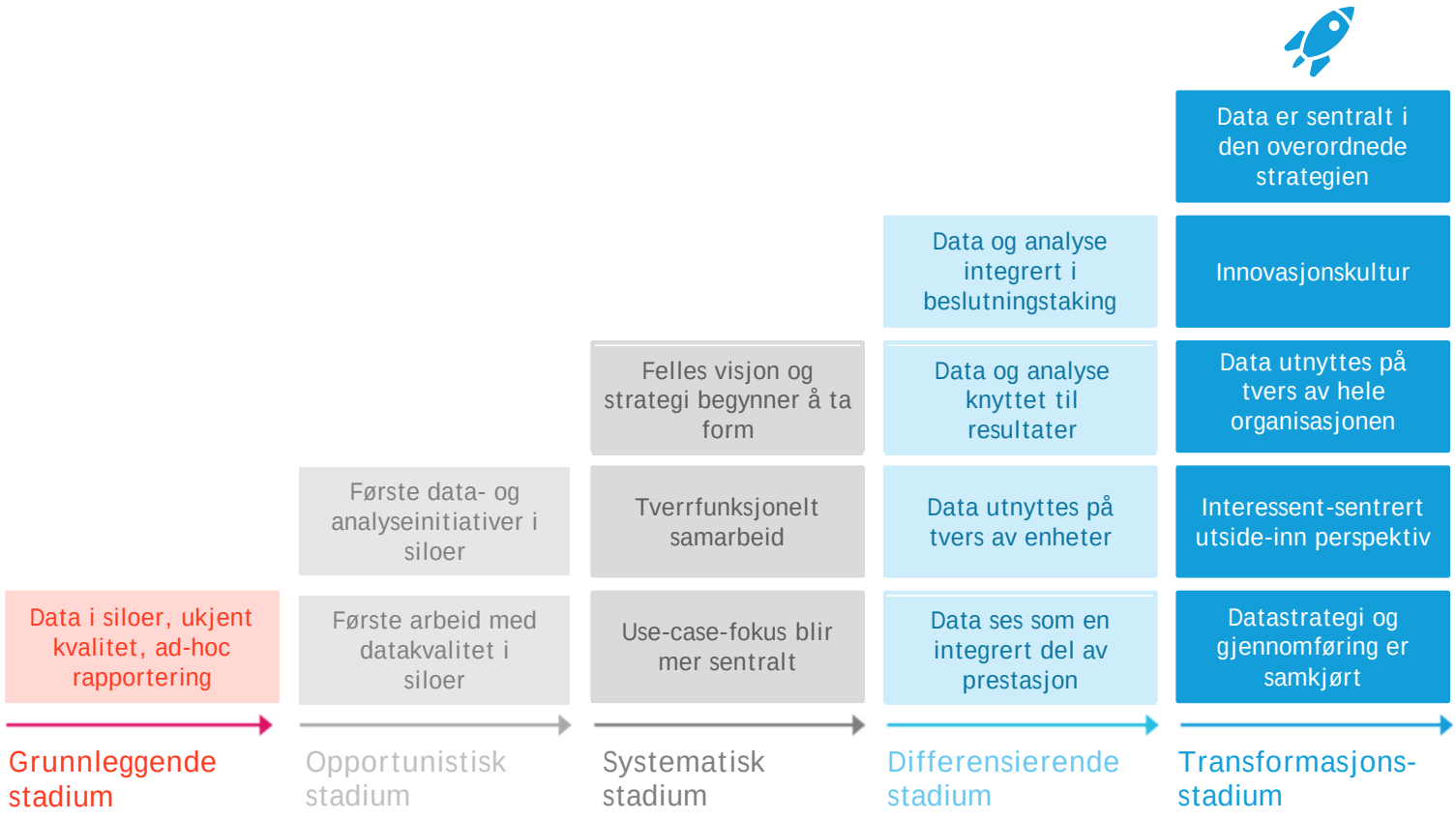

Hentet fra Gartner, IBM, United Nations

© BDO

Organisere i tråd med strategien

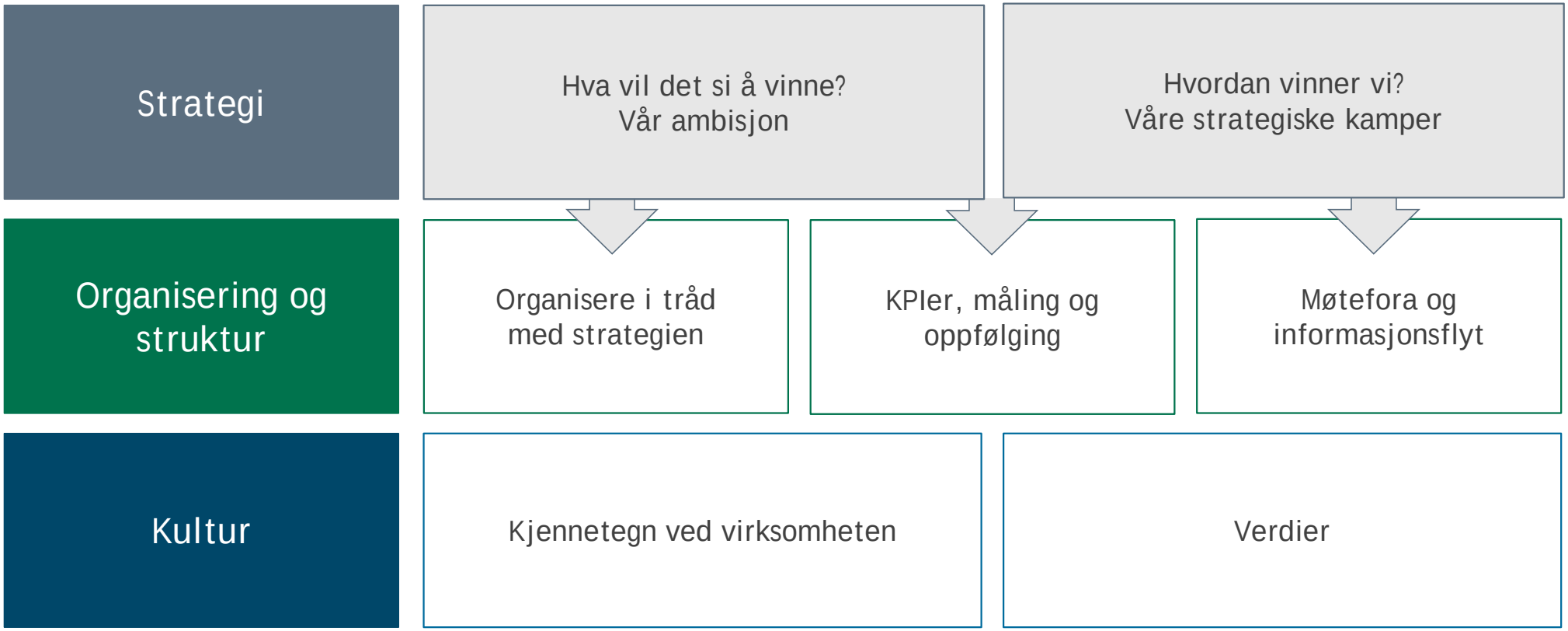

© BDO

Veien til AI

For å lykkes med kunstig intelligens må man gjennom flere steg i en modningsprosess. Det må ligge grunnleggende kompetanse og strukturer til grunn før det kan skaleres i virksomheten.

05
TA NESTE STEG

04
IMPLEMENTERE OG ADOPTERE

03
UTVIKLE OG ANSKAFFE

02
KARTLEGGE BRUKSOMRÅDER

01
BYGGE KOMPETANSE

Vær nysgjerrig og test løsninger

Begynn med ikke-sensitiv informasjon

Engasjer ansatte som viser interesse

Kartlegg og prioriter bruksområder

© BDO

Kartlegg og prioriter bruksområder

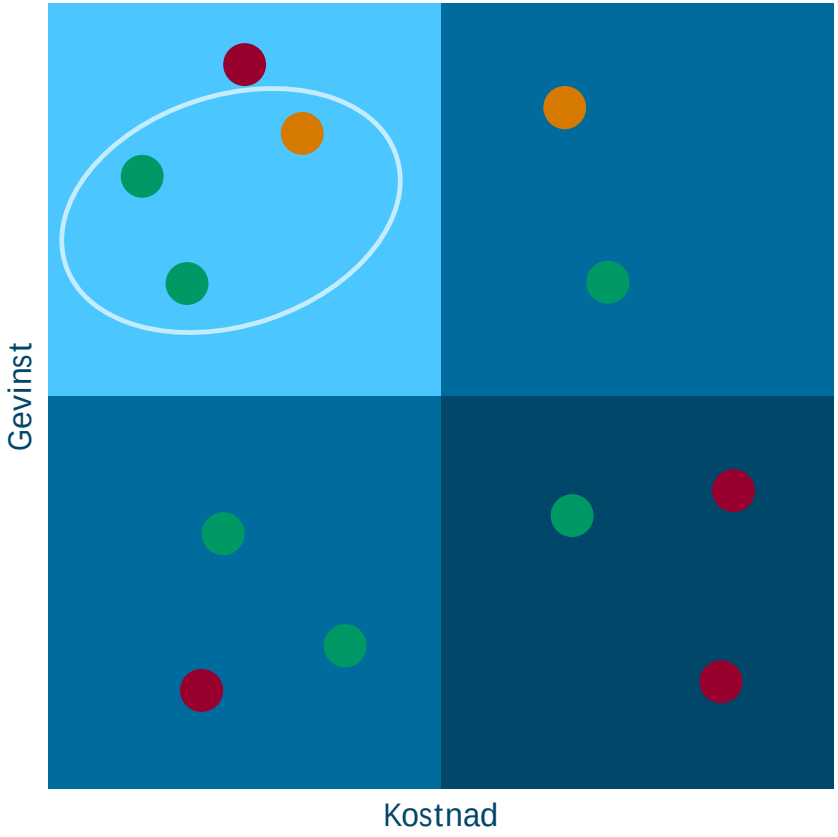

© BDO

Mulighetsanalyse generativ AI

Utfordring

Hvilke muligheter gir generativ AI? Hvordan kan vi få verdi ut av slike løsninger? Hvordan håndterer vi risiko og compliance? Hvordan kommer vi i gang?

Mulighetsanalyse generativ AI

Workshop 1

Kick-off

- Intro til generativ AI
- Muligheter, begrensninger og risikoer ved bruk av generativ AI
- Status på generativ AI i bransjen
- Kartlegge virksomhetsprosesser og definere scope for prosjektet
- Innføring i oppgave for kartlegging av use cases

Kartlegging av use cases

- Utsendelse av spørreundersøkelse (kunde)
- Oppsamling av use cases (BDO)
- Foreløpig kategorisering og vurdering av use cases (BDO)

Workshop 2

Diskusjon og gjennomgang av use cases

- Gjennomgang av kartlagte use cases
- Gruppering og prioritering av use cases

Utarbeidelse av sluttrapport

- Oppsummere use cases i form av tiltak (BDO)
- Utarbeide sluttrapport (BDO)

Workshop 3

Presentasjon og diskusjon sluttrapport

- Presentasjon av foreløpig sluttrapport
- Diskusjon om funn og observasjoner
- Plan for evt. ytterligere kartlegging og veien videre

Vurderingskriterier og aktiviteter

- Opplæring om generativ AI
- Kartlegge virksomhetsprosesser
- Datakilder og -kvalitet
- Risikoanalyse
- Kartlegge og prioritere «Use Cases»
- Implementeringsplan og -strategi

Implementeringsplan og -strategi

© BDO

Kontaktinformasjon

Truls Trøan Aune
Associate

Management trainee
BDO Norge

+47 46 50 19 30
Truls.troan.aune@bdo.no

Martin Johnsen
Partner

Revisor
BDO Norge

+47 99 00 17 99
martin.johnsen@bdo.no

Henning Torgersen
Partner

Leder teknologirådgivning
BDO Norge

+47 92 89 39 01
Henning.torgersen@bdo.no

© BDO

Styreansvar, virksomhetsstyring og praktisk regnskapsforståelse

Allmenningsseminar

Martin Johnsen og Alexander Hjelmtvedt

28. januar 2026

Presentasjon

Martin Johnsen
Partner
Revisjon

Alexander Hjelmtvedt
Partner
Revisjon

© BDO

Virksomhetsstyring - oversikt

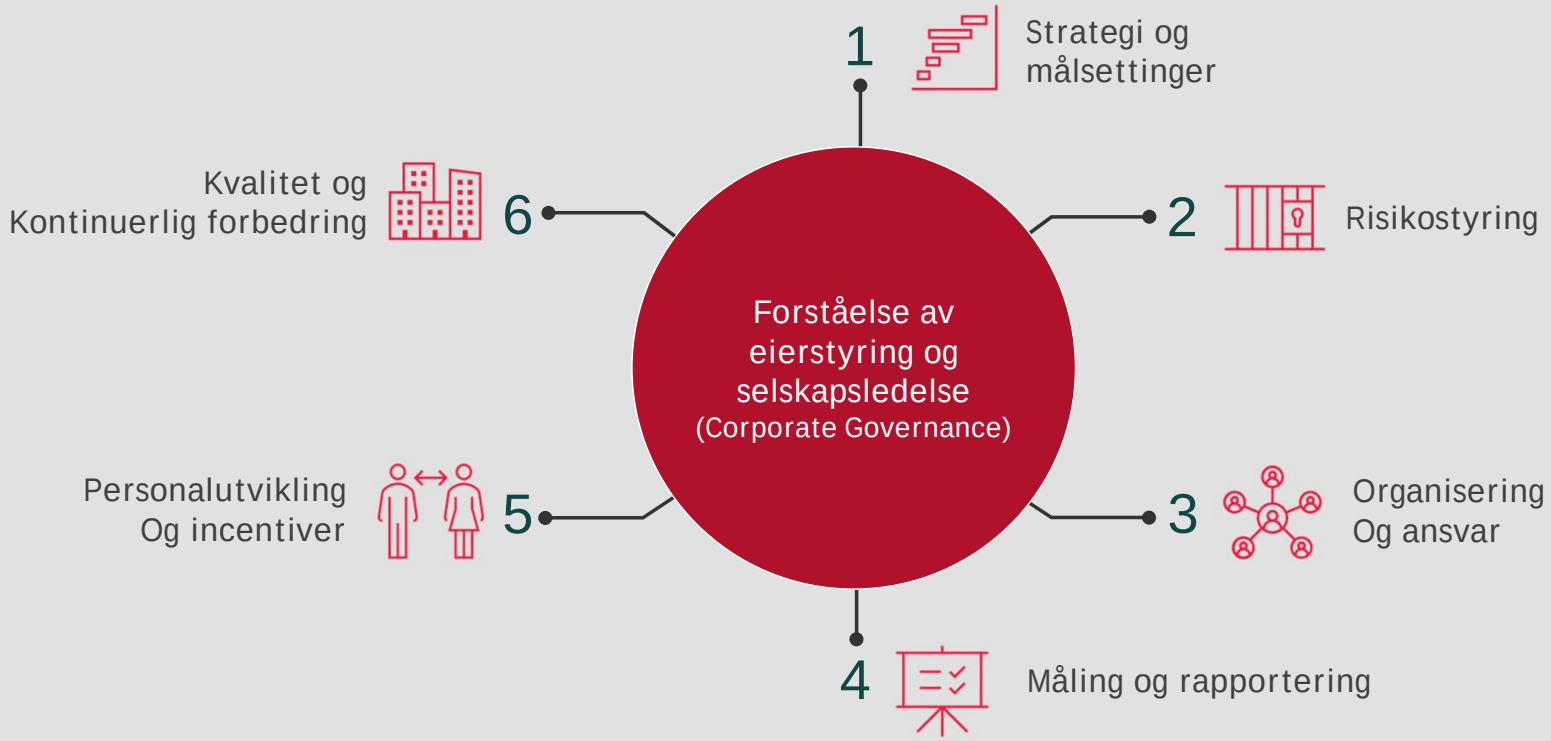

© BDO

Strategi og målsettinger

Styret har det overordnede ansvaret for strategi og målsettinger for allmenningen.

Mange vurderinger og valg som må tas av styret. Hvilken strategi er best for å forvalte allmenningens verdier til fremtidige generasjoner?

Mange av de store verdiene synes ikke i balanseregnskapet til allmenningene direkte. For eksempel:

- Beiterett
- Skog
- Tomteområder
- Jakt og fiske

Hvordan kan man måle og rapportere når alle verdiene ikke er like synlig i tradisjonell regnskapsrapportering?

© BDO

Strategisk valg – realisering av verdier vs langsiktig forvaltning

Eksempler på strategiske valg:
- Salg av tomter eller feste
- Nedbygging av beiteområder for å drive næringsvirksomhet
- Hvor mye skog er det forsvarlig at hogges årlig?

Bruk av eventuell overskuddslikviditet:

- Kjøp av skogeiendom?
- Investering i verdipapirer
- Kjøp av næringsvirksomhet
- Investere i turisme

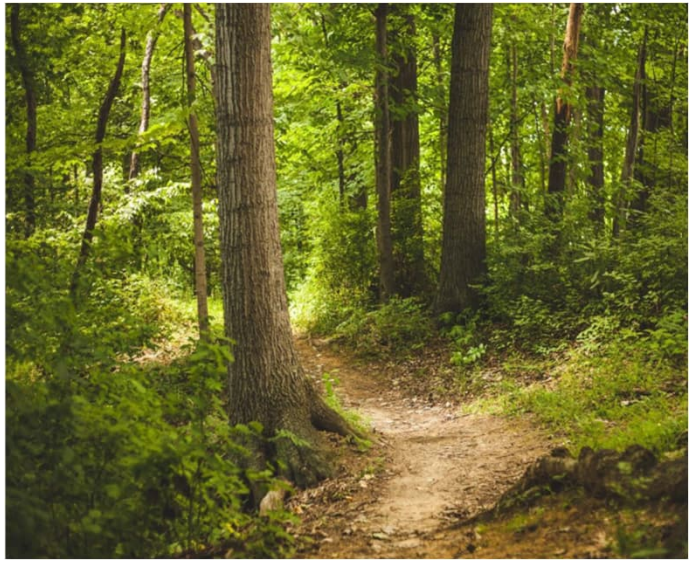

© BDO

Risikostyring

Risikostyring er en prosess for å identifisere, vurdere, håndtere og overvåke risikoen i allmenningene.

3 viktige steg i god risikostyring:

1. Identifisere risiko – se eksempel på risikovurdering på neste slide. Vurdere sannsynlighet og konsekvens.

2. Håndtere risiko – tiltak for å håndtere risiko

3. Oppfølging av risiko – en kontinuerlig prosess.

Tas det hensyn til varierende risikobilde, og et mer komplekst risikobilde enn tidligere?

© BDO

Eksempel risikokart allmenninger

Risikokart er et verktøy som kan brukes til å gjøre innledende risikovurderinger i allmenningen

Risikobildet kan endre seg, så viktig at styret løpende har en formening om risikobildet.

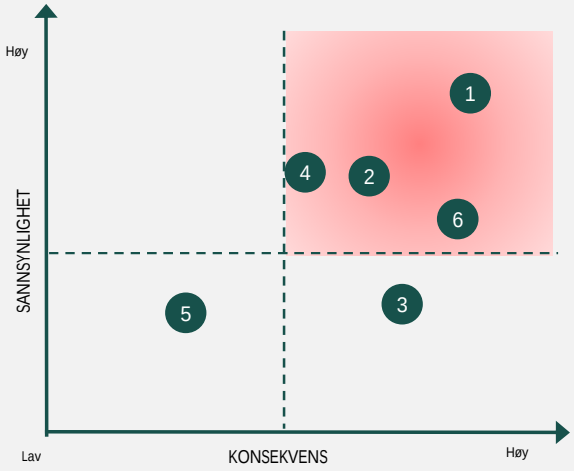

RISIKO / SENTRALE OMRÅDER

Eksempel på risikoer for allmenning:

1. Næringsvirksomhet – turisme, byggevarehandel etc.
2. Bygg- og anlegg - eiendomsforvaltning
3. Skogbruk og utmark
4. Tomtesalg/ infrastruktur
5 Jakt og fiske
6. Virksomhet i datterselskaper og tilknyttede selskaper

Kontraktsstyring

Avgjørende faktor for god forretningsdrift – vår erfaring er at det er mange som har et stort forbedringspotensial her.

Eksempel på kontrakter: Leverandører, med datterselskaper, arbeidskontrakter etc.

Erstatningssaker – ofte uklare kontraktsbetingelser som fører til konflikter

God kontroll og oversikt – suksessfaktor for å redusere risiko.

Et godt verktøy for å administrere kontrakter anbefales. Eksempler på verktøy: Excel, House of Control, det utvikles kontraktsstyringsverktøy med AI-funksjoner.

© BDO

Organisering

ÅRSMØTET

STYRET/STYRENE

ALLMENNINGS-
BESTYRER

DATTERSELSKAP

TILKNYTTET
SELSKAP

© BDO

Årsmøtets ansvar

Velge allmenningsstyre

Velge revisor

Gjennomgå styrets årsberetning, men vedtas ikke av årsmøtet. Årsmøtet avgir en uttalelse.

Fastsette styrets og revisors godtgjørelse

© BDO

Styrets tilsynsansvar

Styret har "all makt"

Styret skal føre tilsyn med den *daglige ledelse*

Styret skal føre tilsyn med *organisasjonens virksomhet* for øvrig

Styret kan fastsette *instruks* for den daglige ledelse

Styret skal føre tilsyn med at aktivitetene i den allmenningen *ligger innenfor formålet/loven*

© BDO

Allmenningsbestyrers oppgaver

Allmenningsbestyrer står for den daglige ledelse av organisasjonens virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt

Den daglige ledelse skal ikke omfatte større saker og investeringer.

Allmenningsbestyrer kan få fullmakt fra styret til å håndtere større saker og investeringer.

Allmenningsbestyrer skal sørge for at organisasjonens regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte

© BDO

Styremedlemmets rolle, ansvar og myndighet

- Det enkelte styremedlem er valgt av bruksberettige for å ivareta allmenningens kollektive interesser
- Hvert enkelt styremedlem skal alltid ivareta allmenningens og de bruksberettiges beste etter en samlet vurdering
- Styrets medlemmer skal være frie og uavhengige, uten personlige bindinger og agendaer.
- Styret har et overordnet ansvar for drift i datterselskaper selv om disse kan ha et styre som er annerledes sammensatt enn allmenningen sitt styre.

© BDO

Noen suksessfaktorer for god virksomhetsstyring for styremedlemmer

Ha detaljkunnskap om allmenningens virksomhet

Ha oppdaterte risikovurderinger

Lojalitet ovenfor vervet og allmenningens overordnede strategi.

Aktiv deltakelse i styremøter – still spørsmål og hev blikket.

© BDO

Virksomhetsstyring - oversikt

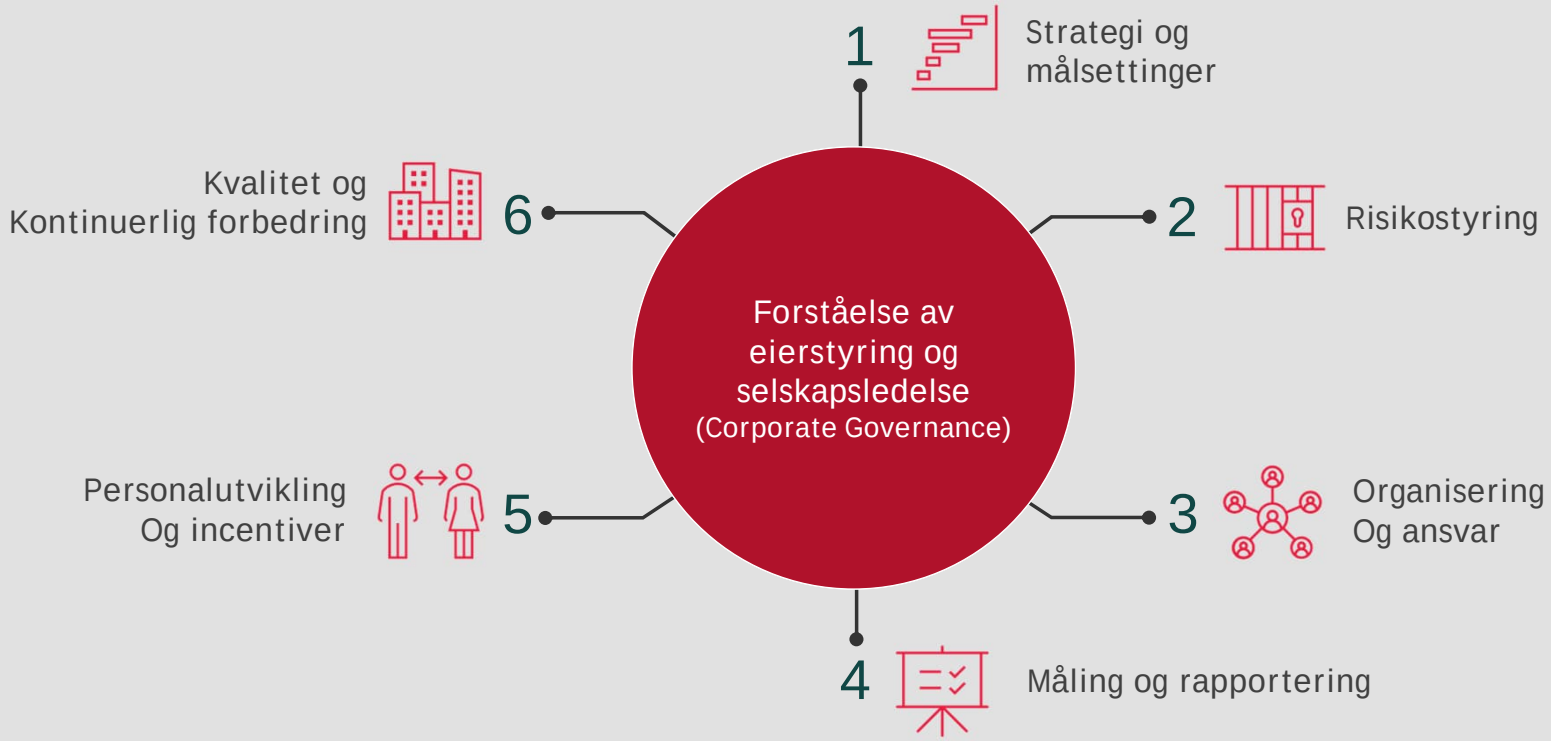

© BDO

Forvaltningen skal ha som alminnelig siktemål å opprettholde allmenningen som en fellesressurs for de eiendomsberettigede og bruksberettigede, og dernest til beste for bosetting, næringsvirksomhet, naturmiljø og friluftsliv ellers i det bygdelag allmenningen ligger til.

Lov om bygdeallmenninger § 3-2

© BDO

egenkapital
bruttofortjeneste
resultat
likviditetsgrad
nøkkeltall
periodisering
EBIT
EBITDA
arbeidskapital
driftsmargin
resultatgrad
amortisering
nettofortjeneste
budsjett
balanse
mva
driftsinntekter
avskrivninger
årsresultat
regnskap
noteopplysninger
soliditet
gjeld
driftskostnader
kontroll
skattekostnad
prognose
revisjon
kontantstrøm

© BDO

Hvorfor regnskap er viktig for styret

- Styrets ansvar for forsvarlig forvaltning og verdibevaring
- Regnskap som beslutningsgrunnlag – ikke bare etterlevelse
- Økonomisk styring som del av strategiarbeidet

© BDO

Offentlig regnskap

Hva det offentlige regnskapet viser

- Årsregnskap: resultat, balanse og noter
- Årsmelding
- Revisjon gir tillit til tallene

- Grunnlag for skatte- og merverdiavgiftsrapportering

	Note	2024	2023
Driftsinntekter			
Salgsinntekt tømmer		25 368 464	24 580 916
Andre driftsinntekter	3	11 811 792	11 098 984
Sum driftsinntekter		**37 180 256**	**35 679 901**
Driftskostnader			
Varekostnad		136 301	110 750
Lønnskostnad	4	6 479 302	7 203 358
Ordinære avskrivninger	5	824 709	783 422
Andre driftskostnader	3, 4, 6	18 837 064	19 912 003
Sum driftskostnader		**26 277 377**	**28 009 532**
Driftsresultat		**10 902 879**	**7 670 368**
Finansinntekter og -kostnader			
Inntekt på investering i tilknyttet selskap	7	2 189 212	8 578 567
Renteinntekter	8	1 315 563	667 318
Andre finansinntekter	8	12 403 016	594 734
Verdiøkning markedsbaserte omløpsmidler	8	2 073 372	11 868 941
Rentekostnader	8	810 754	756 777
Resultat av finansposter		**17 170 408**	**20 952 784**
Ordinært resultat før skattekostnad		**28 073 287**	**28 623 152**
Skattekostnad på resultat	9	4 021 188	3 368 969
Resultat		**24 052 099**	**25 254 183**
Årets resultat		**24 052 099**	**25 254 183**
Overføringer			
Bruksrettsytelser		5 638 873	7 617 716
Fra/ til eiendomsfond	10	2 815 718	297 654
Overført til skogkulturfond	10	148 880	15 082
Overført til annen egenkapital	10	15 448 629	17 323 731
Sum overføringer		**24 052 099**	**25 254 183**

© BDO

Begrensninger i offentlig regnskap

- Historisk informasjon
- Lite detaljert per aktivitet
- Svakt grunnlag for fremoverskuende styring

EIENDELER	Note	2024	2023
ANLEGGSMIDLER			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Fast eiendom	5	200 011	200 011
Anlegg	5	8 268 523	5 364 488
Driftsløsøre, inventar o.l.	5	119 107	242 321
Sum varige driftsmidler		**8 587 641**	**5 806 819**
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i tilknyttet selskap	7	18 892 209	19 417 279
Investeringer i aksjer og andeler	11	1 160 435	1 092 177
Sum finansielle anleggsmidler		**20 052 644**	**20 509 456**
Sum anleggsmidler		**28 640 284**	**26 316 275**
OMLØPSMIDLER			
Varer			
Varelager	13	2 464 587	2 295 033
Fordringer			
Kundefordringer		4 330 854	4 682 571
Andre kortsiktige fordringer		1 118 175	1 067 296
Sum fordringer		**5 449 029**	**5 749 867**
Investeringer			
Aksjefond, obligasjoner og andre verdipapirer	8	114 265 242	110 548 705
Bankinnskudd, kontanter o.l.			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	14	37 724 998	22 897 207
Sum omløpsmidler		**159 903 856**	**141 490 812**
SUM EIENDELER		**188 544 140**	**167 807 087**

© BDO

Kontantstrømanalyse – hvorfor det er avgjørende

- Resultat viser lønnsomhet – kontantstrøm viser betalingsevne
- Investeringer og drift må finansieres med kontanter
- Manglende likviditet kan gi store problemer selv med positivt resultat

© BDO

Kontantstrømanalyse – eksempel

Kontantstrøm fra drift
- Innbetalinger fra tømmerdrift og jakt/fiske
- Leieinntekter (hytter, festetomter, næring)
- Utbetalinger til drift, vedlikehold og administrasjon

Netto kontantstrøm fra drift: + 4,0 mill.

Kontantstrøm fra investeringer
- Skogsveier og infrastruktur
- Oppgradering av bygg og anlegg
- Kjøp av maskiner og utstyr

Netto kontantstrøm investeringer: – 5,5 mill.

Kontantstrøm fra finansiering
- Opptak / avdrag på lån
- Overføringer til allmenningsformål

Netto kontantstrøm finansiering: + 1,0 mill.

Endring i likviditet
- Netto endring i kontanter: – 0,5 mill.

© BDO

Bak regnskapstallene

Historisk kost

- Regnskap etter god regnskapsskikk bygger i hovedsak på historisk kost
- Eiendeler bokføres til anskaffelseskost, justert for avskrivninger
- Verdiøkning vises normalt ikke i regnskapet
- Regnskapet er ikke en markedsverdivurdering

Virkelige verdier kan avvike betydelig

- Skog, grunn og eiendom kan ha svært lav bokført verdi
- Reell markedsverdi kan være vesentlig høyere
- Infrastruktur kan ha høy bruksverdi uten regnskapsverdi
- Skjulte verdier gir ikke økt likviditet

© BDO

Hva betyr dette for styrets beslutninger?

Regnskapstall må tolkes i riktig kontekst

- Lav bokført egenkapital betyr ikke lav realverdi
- Strategiske valg krever vurdering av både verdi og likviditet
- Kontantstrøm avgjør faktisk handlefrihet

Supplerende informasjon styret bør bruke

- Skogbruksplaner og ressursgrunnlag
- Takster og eiendomsvurderinger
- Langsiktige kontantstrømanalyser
- Scenarioer for verdibevaring og investering

© BDO

Interne regnskapsrapporter – styrets viktigste verktøy

- Perioderapporter (måned/kvartal)
- Budsjett og prognoser
- Rapporter per virksomhetsområde
- Likviditets- og kontantstrømrapporter
- Prosjekt- og investeringsrapporter
- Nøkkeltall/KPI

© BDO

Oppsummering – styrets styringsperspektiv

- Regnskap er et styringsverktøy, ikke en verdifasit
- Kontantstrøm og likviditet er styringskritisk
- Verdiforståelse ligger ofte utenfor regnskapet
- God rapportering gir bedre strategiske beslutninger

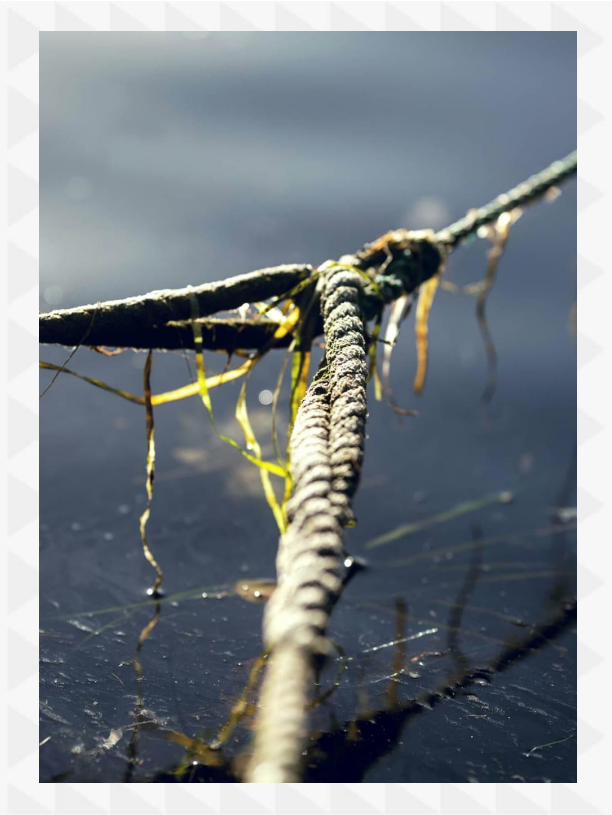

© BDO

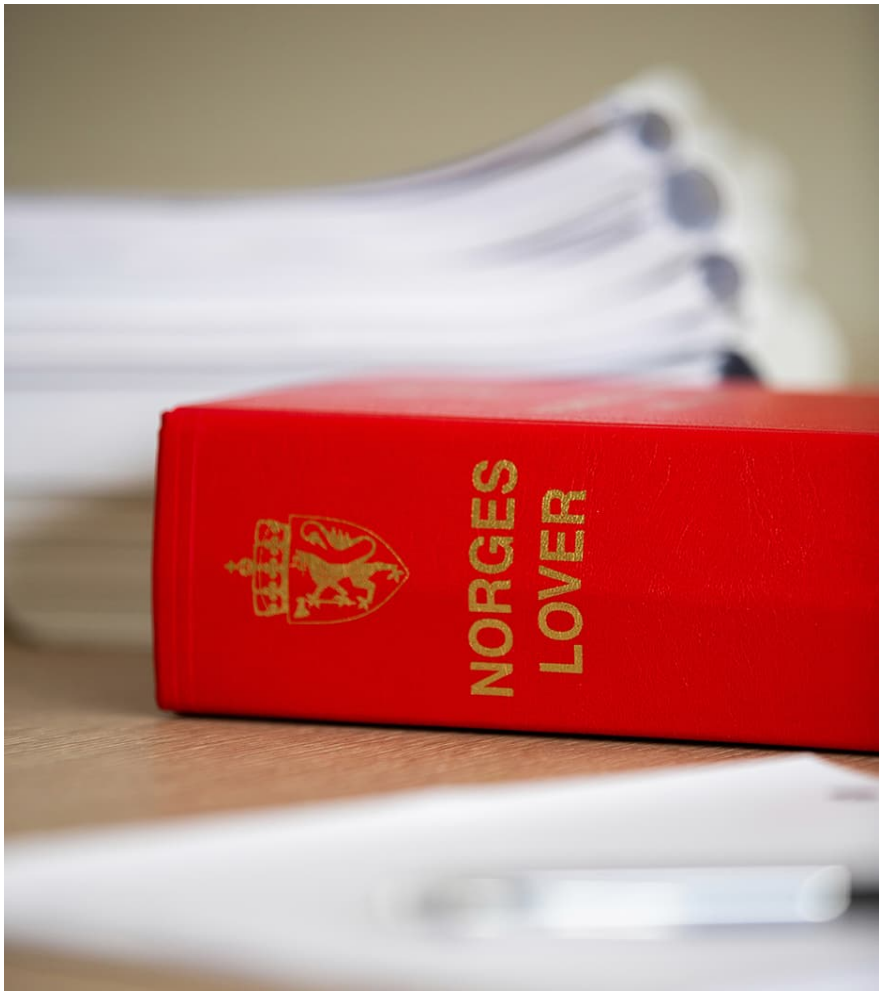

Valgordning, bruksrett og kanskje andre allmenne temaer

Advokat (H) Jo Are Aamodt Brænden
Advokatfirmaet Thallaug ANS

© BDO

Dagens temaer:

Noen ord om bruksberettiget eiendom, 0, 1, 2, 3, 4 ……..

Det er valgår for flere

- Bruksrettregister / manntall
- Fullmakter
- Styremedlemmer og varamedlemmer

Rett til jakt og fiske

Mulig litt utenfor temaet

- Rett til miljøinformasjon
- Et lite hjertesukk, om skogbrukernes rettsstilling

© BDO

HVA ER EN BRUKSBERETTIGET EIENDOM

Bygdeallmenningsloven

§ 2-1.*(vilkår for bruksrett)*

Bruksrett i bygdeallmenning ligger til jordbrukseiendommer innen det bygdelag som fra gammel tid har utøvd bruksrett i allmenningen.

Med jordbrukseiendommer forstås eiendommer som etter dyrket areal, beliggenhet, bebyggelse og bruk har karakter av jordbruk. For bureisingsbruk stilles ikke krav om eksisterende bebyggelse

© BDO

Når går noe fra en eindom til flere eiendommer?

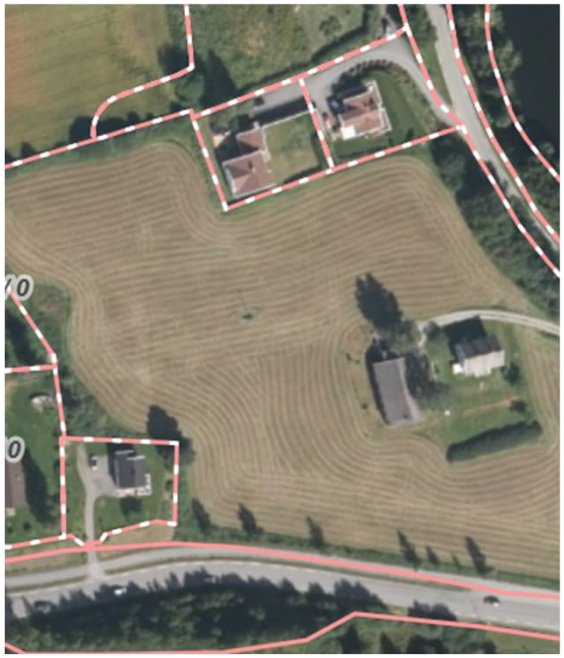

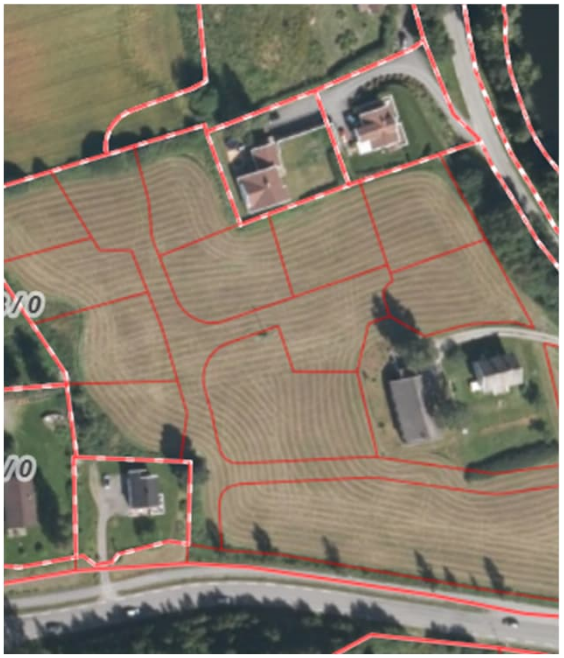

© BDO

Når går noe fra flere eiendommer til å være en eiendom

© BDO

Jordloven

§ 12.*Deling*

Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet……..

……

……

Føresegnene gjeld utan omsyn til om ein eigedom har fleire registernemningar når eigedomen eller ideell del av han er på same eigarhand og etter departementet sitt skjønn må reknast som ei driftseining.

Samtykke til deling er ikkje nødvendig når særskild registrert del av eigedom vert seld på tvangssal. ……..

© BDO

Fra ekspropriasjonsretten:

HR-2022-2479-A (30)

Norsk rett har ingen generell og allmenngyldig definisjon av hva som utgjør én og samme faste eiendom. Det vanlige er imidlertid å ta utgangspunkt i det som er registrert som ett gårds- og bruksnummer. Jeg viser til Falkanger og Falkanger, Tingsrett, 9. utgave 2022, side 83

© BDO

Litt mer fra HR 2022-2479-A

(35) Inndelingen i gårds- og bruksnummer avspeiler imidlertid ikke alltid sammenhengen i de reelle bruksforholdene slik de etter hvert har utviklet seg. I NOU 1981:5 delte utvalget seg i to når det gjaldt utformingen av det som ble § 8 i loven. Den såkalte Laake-fraksjonen omtalte dette spørsmålet på side 197. Her heter det:

> «Med uttrykksmåten «gjenværende del av eiendommen» er tatt sikte på å understreke at det bare gis erstatning for ulemper som rammer den eiendom som direkte og fysisk rammes av ekspropriasjonsinngrepet. Om samme person eier flere eiendommer, kan disse (f.eks. i forbindelse med avbrutte driftsveger) bli betraktet som én eiendom.
>
> Men situasjonen kan være at eiendommene er innkjøpt og drives uavhengig av hverandre. Det synes f.eks. lite rimelig at eieren skal kunne kreve erstatning for støyulempe for sin villatomt, som i seg selv er fysisk uberørt av ekspropriasjonstiltaket, fordi han eier en forretningstomt i 500 m avstand som blir berørt av

(36) Her åpnes det for at «flere eiendommer» – typisk flere gårds- og bruksnummer – kan måtte betraktes som én eiendom, altså slik at det fortsatt kan være tale om en gjenværende del av eiendommen selv om denne delen har et annet gårds- og bruksnummer enn den delen av eiendommen som det er ekspropriert grunn fra

© BDO

Litt fra odelsretten

§ 16.*Makeskifte og kjøp av tilleggsjord*

Når eigedomar seg i mellom byter jordstykkje eller teigar utan mellomlag, går kvar teig inn under odel eller odling på den eigedomen teigen blir høyrande til. Det same gjeld om det blir gjeve eit mellomlag som etter måten er så lite at teigane i røynda må reknast for å være jamgode.

Det som her er sagt gjeld tilsvarande om ein teig blir bytt med ein råderett over ein annan eigedom.

Når jord ved jordskifte blir overført frå ein eigedom til ein annan, eller bruksrett blir avløyst med eit grunnstykkje, gjeld det som er sagt i første stykket tilsvarande.

Jord som blir lagt til ein eigedom som tilleggsjord, går inn under odel eller odling på den eigedomen jorda blir lagt til når departementet har godkjent kjøpet av di kjøparen bør få tilleggsjord. For odelsjord må i tillegg foreldingstida vere ute

© BDO

Elementer ved vurdering av om det er en eller flere bruksberettigede eiendommer

1. Hva er bakgrunn for at det som er ulike gnr. / bnr. har kommet på samme eierhånd?
    1. Kjøp/ Arv/ Gave / Etablering av sameie gjennom felles innsats (eks. ektefeller)
    2. Er det tillatelser / betingelser fra landbruksmyndighetene som angir at det skal være en enhet eller flere ulike enheter
    3. Brukes eiendommene som en enhet
    4. Hva er eiernes fremtidsplaner for eiendommene

© BDO

BRUKSRETTSREGISTERET

§ 2-5.*(bruksrettsregister, eierskifte m.v.)*

Det skal for hver bygdeallmenning føres et register over eiendommer med tilliggende bruksrett. Registeret skal inneholde opplysninger om dyrket areal, om foretatte tildelinger av ytelser fra allmenningen og hvem som til enhver tid utøver bruksretten.

Bruksrettsregisteret er grunnlaget for manntallet ved valg av allmenningsstyre, jfr. kapittel 4.

Ved eierskifte og ved andre begivenheter som medfører endringer med hensyn til utøvelse av bruksretten eller stemmerett ved allmenningsstyrevalg (forpaktning, fraflytting, avvikling eller gjenopptagelse av jordbruksdrift, inngåelse eller oppløsning av ekteskap, dødsfall m.v.), skal det gis underretning til allmenningsstyret

© BDO

Mantallet

§ 4-8.(manntall)

Manntall over de stemmeberettigede utarbeides av allmenningsstyret. Allmenningsstyret skal sørge for at manntallet legges ut til gjennomsyn innen utgangen av januar måned i valgåret, og skal samtidig kunngjøre utleggelsen

© BDO

Litt om valg

§ 3-1.*(allmenningsstyret)*

Forvaltningen av en bygdeallmenning ligger til allmenningsstyret.

Allmenningsstyret skal bestå av fra tre til syv medlemmer. Antallet styremedlemmer og varamedlemmer fastsettes i bruksregler for den enkelte allmenning, jfr. § 3-7. Allmenningsstyret er beslutningsdyktig når flertallet av medlemmene møter. Allmenningsstyre med tre medlemmer er likevel bare beslutningsdyktig når alle medlemmene møter. Ved likt stemmetall gjør lederens stemme utslaget.

Allmenningsstyret velges etter bestemmelsene i kapittel 4. Styret velger selv leder og nestleder for to år om gangen.

Det skal føres møtebok for allmenningsstyrets møter. Møteboken skal oppbevares på betryggende måte.

I bygdeallmenning som de siste tre regnskapsår gjennomsnittlig har hatt flere enn 30 ansatte, kan to tredjedeler av de ansatte kreve at ett styremedlem og ett varamedlem velges av og blant de ansatte. I allmenning som de siste tre regnskapsår gjennomsnittlig har hatt flere enn 50 ansatte, kan et flertall av de ansatte kreve at inntil en tredjedel, dog minst to, av styrets medlemmer med varamedlemmer velges av og blant de ansatte. De ansattes styrerepresentanter har rett til å uttale seg i alle saker som behandles av allmenningsstyret, og har stemmerett i saker som ikke gjelder bruksrettsforhold

© BDO

§ 4-2.(stemmerettens innhold, stemmegivning og fullmakt til å avgi stemme)

Det kan avgis to stemmer for hver eiendom bruksrett ligger til, enten slik at den som alene har stemmerett kan avgi to stemmer, eller slik at to som begge har stemmerett kan avgi hver sin stemme ved fremmøte. Følgende regler gjelder for utøvelse av stemmeretten:

1. Ektefeller har begge stemmerett ved fremmøte. Det samme gjelder samboere hvor begge har undertegnet erklæring til allmenningsstyret om at begge skal stå i manntallet som stemmeberettigede.

2. Eies den eiendom bruksretten ligger til i sameie mellom to personer, har hver én stemme ved fremmøte. Ellers kan stemmeretten utøves av én eller to av sameierne som fremlegger skriftlig fullmakt gitt i henhold til reglene i lov av 18. juni 1965 nr. 6 om sameige §§ 4 til 7. For ektefeller som er sameiere gjelder nr. 1 ovenfor.

© BDO

§ 4-2.(stemmerettens innhold, stemmegivning og fullmakt til å avgi stemme)

3. For eiendom som eies av en fylkeskommune, en kommune, et selskap, et samvirkeforetak, en stiftelse, en forening, et bo eller lignende, utøves stemmeretten ved skriftlig fullmakt undertegnet av rette vedkommende.

4. For eiendom som er forpaktet tilligger stemmeretten eieren, med mindre det overensstemmende med § 2-4 er avtalt at bruksretten skal utøves av forpakteren, og det på valgdagen gjenstår minst to år av forpaktningstiden. Når stemmeretten tilligger forpakteren har også dennes ektefelle stemmerett i samsvar med nr. 1 ovenfor.

Stemmegivningen kan bare skje skriftlig på stemmesedler som utleveres under årsmøtet. Stemmegivning ved fullmakt kan bare skje i de tilfelle som er nevnt i første ledd nr. 2 og 3.

For person som er mindreårig eller fratatt rettslig handleevne, utøves stemmeretten av vergen.

Ingen kan avgi mer enn to stemmer. I tilfelle hvor både vergen og person som nevnt i tredje ledd har stemmerett, kan likevel vergen stemme både for seg selv og personen han eller hun er verge for

© BDO

§ 4-3.(valgbarhet)

Valgbare som medlemmer og varamedlemmer av allmenningsstyret er myndige personer som har stemmerett etter §§ 4-1 og 4-2, eller som er sameiere i eiendom med tilliggende full bruksrett i allmenningen, med følgende begrensninger:

1. Av flere personer som har stemmerett for en og samme eiendom, er bare én valgbar.
2. En verge er ikke valgbar i egenskap av verge.
3. En forpakter med forpaktningsavtale som utløper i perioden er ikke valgbar.
4. Stemmeberettigede som er fast bosatte utenfor allmenningsbygdelaget er ikke valgbare

© BDO

§ 4-4.(bortfall av valgbarhet i valgperioden, innkalling av varamedlem)

Hvis et medlem eller varamedlem av allmenningsstyret i løpet av valgperioden ikke lenger oppfyller vilkårene for valgbarhet, trer vedkommende ut.

Varamedlem skal fortrinnsvis innkalles som stedfortreder for styremedlem valgt for samme valgperiode som varamedlemmet selv, og bare subsidiært for medlem valgt for en annen valgperiode

© BDO

§ 4-5.(tidspunkt for valget, antall som skal velges, funksjonstid)

Valg av allmenningsstyre holdes hvert annet år på årsmøtet. Funksjonstiden for styrets medlemmer er fire år.

Det velges halvparten av det antall styremedlemmer som er fastsatt, jfr. § 3-7 annet ledd bokstav a, og minst et tilsvarende antall varamedlemmer, i det halvparten av de valgte trer ut hvert annet år. Ved første gangs valg etter lovens ikrafttredelse, og når det skal velges et større antall styremedlemmer og/eller varamedlemmer enn tidligere, avgjøres det ved loddtrekning hvem av de nyvalgte som skal tre ut etter to år. Er antallet et ulikt tall, trer den minste del ut etter to år

© BDO

Litt om jakt og fangst

§ 7-1.*(rett til jakt og fangst)*

Rett til jakt og fangst av annet vilt enn hjortevilt og bever i bygdeallmenning har den som utøver bruksrett i allmenningen for eiendom med tilliggende bruksrett, jfr. § 2-1, samt ektefelle, barn og eventuelle andre familiemedlemmer som bor sammen med og har felles husholdning med denne.

Rett som nevnt i første ledd, har også føderådsfolk som bor på eiendommen, samt andre personer som bor på eiendommen og er fast knyttet til driften

© BDO

§ 7-6.(nærmere regler om forvaltning m.v.)

Nærmere regler om forvaltningen av jakt og fangst i bygdeallmenning – herunder hvordan det skal forholdes med jakt på hjortevilt og bever – fastsettes i bruksregler for den enkelte allmenning, jfr. § 3-7. I reglene kan det fastsettes begrensninger i antall jegere, i antall vilt av ulike slag som tillates felt eller fanget, og begrensninger i tid, område og måten for utøvelse av jakt og fangst.

Utkast til slike regler skal, før det legges ut til gjennomsyn for de bruksberettigede etter § 3-8, ha vært forelagt viltnemnda1 til uttalelse

© BDO

§ 7-2.(utvidet adgang til jakt og fangst)

Allmenningsstyret avgjør om andre personer enn de i § 7-1 nevnte skal gis adgang til slik jakt og fangst som der nevnt, i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår. Er det fastsatt bestemmelser om dette i bruksregler for den enkelte allmenning, jfr. §§ 3-7 og 7-6, er allmenningsstyret bundet av disse. Før avgjørelse treffes skal det innhentes uttalelse fra kommunen

© BDO

Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven)

LOV-2003-05-09-31

© BDO

§ 9.*Kunnskap om miljøforhold i egen virksomhet*1

Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 eller 4, plikter å ha kunnskap om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet

© BDO

Kapittel 4. Miljøinformasjon om virksomhet (driftsforhold mv

§ 16.Rett til miljøinformasjon om virksomhet

(1) Enhver har rett til miljøinformasjon fra virksomhet nevnt i § 5 annet ledd om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning på miljøet.

(2) Rett til miljøinformasjon etter første ledd gjelder også påvirkning på miljøet som følge av produksjon eller distribusjon av produkt utenfor Norges grenser, i den grad slik informasjon er tilgjengelig. Virksomheten skal rette forespørsel til foregående salgsledd dersom dette er nødvendig for å besvare kravet.

(3) Et krav om miljøinformasjon kan avvises dersom det er for generelt formulert eller ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder

© BDO

HR-2010-562-A – Rt-2010-385

Saken gjaldt krav om utlevering av informasjon etter miljøinformasjonsloven § 16. Høyesterett kom til at opplysninger om bestand av gammel skog utgjorde miljøinformasjon om virksomheten og at dette ikke var forretningshemmeligheter som kunne unntas av konkurransemessige hensyn, jf. miljøinformasjonsloven § 17. På grunn av omfanget av opplysningene om teigene med gammel skog, måtte skogeieren utlevere kartene elektronisk eller fysisk

© BDO

Myndighet	Klagenemnda for miljøinformasjon – vedtak
Dato	2025-12-19

Saken gjelder informasjon fra konkrete rapporter og takst om tiurleiker på Ringerike og i Buskerud, utarbeidet av biologiske rådgivere i 2025 på oppdrag fra Viken Skog. Informasjonskravet var delt i to punkter. Informasjonskrav a) gjaldt én rapport og informasjonskrav b) gjaldt 26 rapporter. Viken Skog mente at miljøinformasjonsloven gir rett til miljøinformasjon, men ikke til konkrete dokumenter og at informasjonen ikke gjelder Viken Skogs virksomhet. Videre mente virksomheten at krav b) er for generelt utformet slik at det må avvises. Viken Skog ble pålagt å fremlegge rapportene som etterspørres av klager

© BDO

Et lite hjertesukk

Skogdrift

Kommunen har anmeldt skogeier: – Trist å få en sånn sak på meg

© BDO

Oppsummering av dagen

Naturvernforbund

ØKOKRIM

NRK

Klima- og miljødepartemente

© BDO

Perspektivmelding med manglende perspektiver

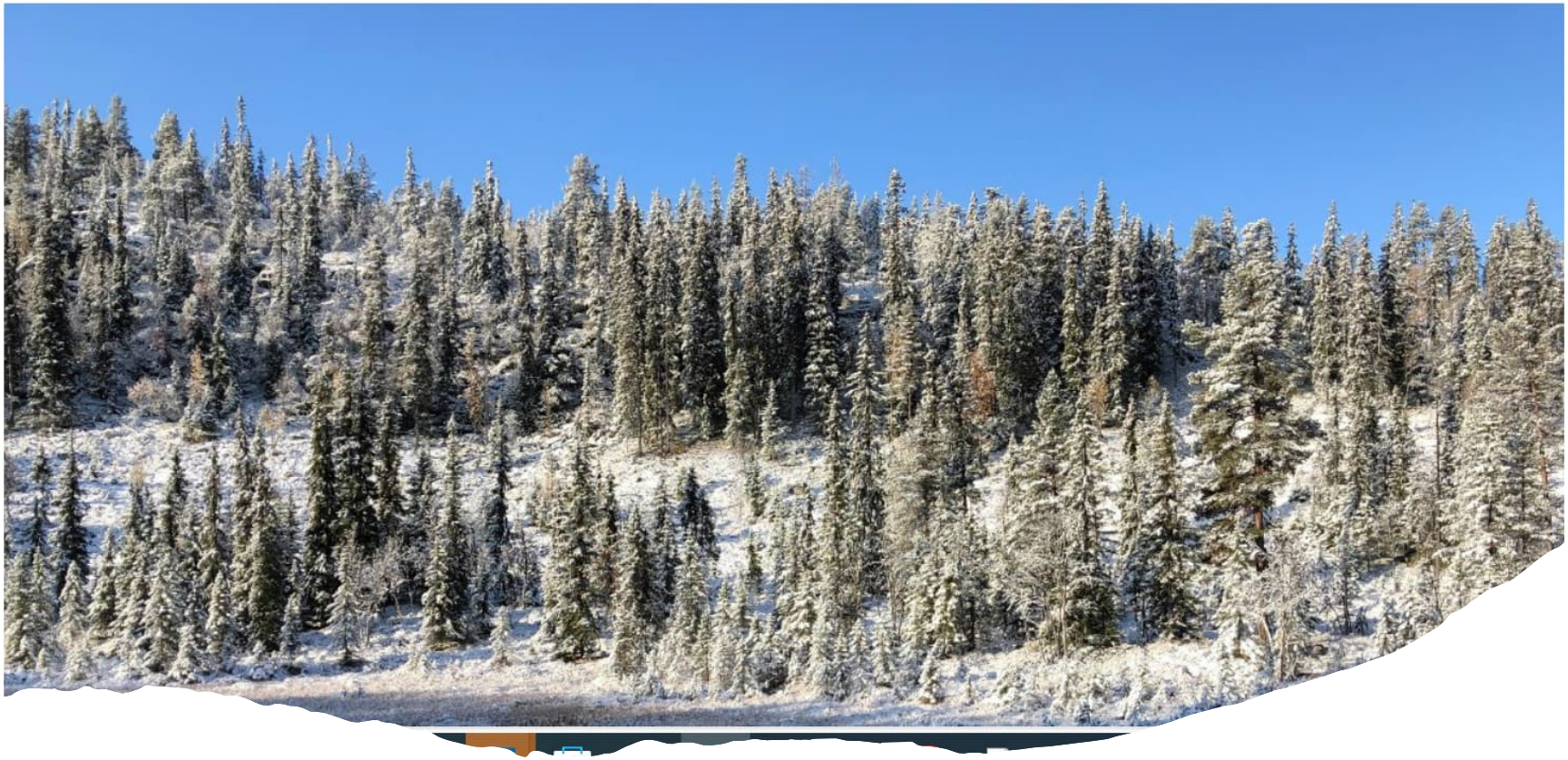

© BDO

Hvem skaper egentlig naturkrise?

KRONIKK

«Saueforumin gir anledet sterk belysning av menneskelige inngrep i naturen i Norge.»

© BDO

Plan og Bygningslov i skogbruket – et blindspor

Av Norsk Almenningsforbund

Mange kommuner har deltatt på «kurs» i bruk av Plan- og Bygningsloven, i regi av advokatfirmaet Holth og Winge. Resultatet er at vi får henvendelser fra medlemmer i kommuner der de to omreisende har forkynt sine enkle og subjektive fortolkninger av skriftene. Vi opplever kommuner som plutselig vil innføre meldeplikt for hogst, forlange prosess etter Plan- og Bygningsloven for å bygge landbruksveg, eller opprette mer eller mindre tilfeldige hensynssoner på skogbrukets produksjonsarealer. Årsaken er at Holth og Winge forsøker å skape en oppfatning av at Plan- og Bygningsloven trumfer annet lovverk på landbrukets arealer. Informasjonen som er formidlet til kommunene minner mer om en miljøpolitisk påvirkningsoperasjon enn juridisk opplysningsarbeid.

Det ble gjort en rekke større lovendringer ved starten av 2000 tallet. I tidligere jobb i NORSKOG var disse prosessene øverst på dagsorden i mange år. Vi møtte jevnlig både Biomangfoldlovutvalget og Planlovutvalget, partier og komitemedlemmer underveis i prosessene frem til vedtak. Vi møtte profesjonelle folk med politisk erfaring, og av den grunn var det aldri tema at Plan- og Bygningsloven skulle overstyre de fortsatt eksisterende sektorlovene. Ingen opplyst politiker eller utvalgsmedlem kunne funnet på noe i den retningen, fordi det ville kollidere med overordnede strategier for å sikre produksjon av biologiske ressurser. Et slikt påfunn ville dessuten aldri ha overlevd en Stortingsbehandling. Men det er altså akkurat det Holth og Winge nå forsøker å skape en oppfatning av at ble gjort. Derfor bør det minnes som at det er Stortinget som er lovgivende myndighet, og verken Holth eller Winge.

© BDO

Økokrim og skogbruk: Virkelighet og myter

INNSPILL

© BDO

Myrforbudet – trussel mot grønn samfunnsutvikling

© BDO

Årsmøte Norsk Almennningsforbund 2026

Hell hotell Steinkjer 4. – 5. juni 2026